

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

1

הקדמה

במגילת רות, וכפי שמקובל בפרשנות הקבלית, לכל דמות במגילה מיוחסת ספירה ובכך כל הטקסט מקבל באור לפי הספירות המשתקפות בדמויות. לקמן נסקור את הדמויות המשתתפות במגילה והספירה המיוחסת להן. אולם נקדים קטע זוהר בא נראה עד כמה חשוב לדייק בייחוס הספירה לדמות:

מובא בתיקוני זהר דף עה עמוד ב (אמר הרשב"י) "דבר אחר "ותלכנה שתיהן" (רות ונעמי הן מתיחסות זו לזו כמו גוף ונפש), לאן אתר אזלי? לבי קברא, גוף

אתדן ואתרקב, נפש אתמר בה "ותגל מרגלותיו ותשכב": קם סבא חד ואמר, בוצינא קדישא חזור בך, ערפה איהי גוף, רות איהי נפש, שותפו דילה נעמי נשמת חיים, מחלון רוחא, גופא דאיהי ערפה חזרה עורף לגבי נשמה (נ"א שכינתא), נפש אתדבק בה בנשמתא, הדא הוא דכתיב באשר תלכי אלך בפקודין דעשה, ובאשר תליני אלין בפקודין דלא תעשה". רואים שהסבא, שזו נשמה של צדיק שהתגלתה בבית מדרשו של הרשב"י, הקפיד על ייחוס מדויק של הדמות לספירה, וחלק על הרשב"י ואמר שנעמי זו הנשמה, רות זו הנפש והגוף אינו רות אלא ערפה.

ייחוס הדמויות לספירות:

- אלימלך – ספירת החכמה שבה אור החיה וסימנך "והחכמה תחיה בעליה".
- נעמי – ספירת הבינה ואור נשמה, כך סברת רוב ככל חכמי הקבלה למעט הרמח"ל ז"ל הסובר ש"נעמי" זו ספירת המלכות.
- מחלון – אור רוח
- כליון – נפש בהמית
- רות – ספירת המלכות ואור הנפש.
- ערפה – גוף או נוק' דס"מ הנקראת לילי'.
- בועז – ספירת היסוד.

בסוף ספר "עיון תפילה" מובא באור בדרך רמז קבלי מהרב הקדוש אהרון הלוי הורוביץ. הרב מקדים לתאר את הדמויות במגילה כספירות באופן הבא:

1. רות – ספירת המלכות והיא קשורה לדיבור ולכן יצא ממנה דוד הע"ה שריוה להקב"ה בשירות ותשבחות. בספירת המלכות יש צד פנימי וחיצוני. הצד הפנימי זה רצונו הפשוט והעיקרי של הקב"ה בבריאת העולם למלוך בעולם הזה. מצב זה נקרא "נקודה

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

2

שחורה". הצד החיצוני משיק לקלי ועל זה (משלי ה, 5) "רגליה יורדות מות". יתכן שגם מידה זו מיוצגת בדוד המלך ע"ה שלחם רבות והיה אדמוני". על הצד החיצוני של המלכות נאמר שהיא נקודה תחת היסוד.

2. אלימלך – ספירת החכמה. רבי יהושע בן קרחה היה דורש (רו"ר ב,ה) את שמו של "אלימלך" באופן הבא "אלי תבוא מלכות" ובדרך רמז קבלית ניתן לאמר: ספירת המלכות עולה לעיתים עד החכמה. פירוש נוסף: אומרת ספירת החכמה "אלי מגיע אור אין סוף של ממ"ה הקב"ה".

3. נעמי – ספירת הבינה. "מי" גימ' 50 הם חמישים שערי בינה. "נעמי" רומז על הנועם העליון שזו הבינה. כך נקטו רב ככל המקובלים למעט הרמח"ל המייחס את "נעמי" למלכות. ניתן ליישב את שיטתו היחידאית של הרמח"ל שגם ספירת הבינה אינה מקבלת ביטוי או פועלת בעולם אלא בספירת המלכות, או ניתן לאמר שזו ספירת המלכות שהשיגה קומת בינה או שעלתה לבינה, ודו"ק.

4. מחלון – תפארת. התפארת מוחלת עוונותיהם של ישראל והיא מידת הרהמים.

5. כליון – גבורה. לשון "כליה" וכל כליה מצד הגבורה.

6. ויש מחלון וכליון דקלי: מחלון – חולי וכליון – כליה.

קיימת לכאורה סתירה כאשר אומרים שרות זו הנפש וגם ספירת המלכות. ובכן, לא קיימת סתירה. יש להבחין בין "כלים" ו"אורות". נפש זו האור וה"מלכות" זו הכלי. קימים חמשה כלים ובהם חמש אורות: אור המלכות הוא הנפש, אור התפארת הוא הרוח, אור הבינה הוא נשמה, אור החכמה חיה ואור דכתר זו ה"יחידה". האורות נקראים בקיצור נרנח"י והכלים כחבת"ם. האדם בלידתו מקבל את הנפש. בגיל בר מצווה הוא מקבל את הרוח, הוא יכול להשיג אור הנשמה אם יתאמץ ללמוד את תורת הנסתר (לאחר לימוד מסודר של מקרא, משנה, תלמוד ופוסקים) יזכה לנשמה. רמז לכך בפסוק "נר ד' נשמת אדם" נר היינו נפש ורוח אותם מקבל האדם במתנה מהקב"ה אולם נשמה מקבל האדם בזכות עצמו (מפי הרב שבתאי סבתו שליט"א). חיה ויחידה אלו אורות מקיפים ומגיעים אליהן יחידי סגולה. כמו שבאדם יש גוף ונפש, כן בעולמות הרוחניים יש כלים ואורות, לכן אין סתירה בין אם נאמר נפש או מלכות, זו צורת הסתכלות שונה על אותה יישות.

האר"י הקדוש לא כתב ספרים. כתבי האר"י הם דבריו אולם הם נכתבו ע"י

תלמידו רבי חיים ויטאל ז"ל וסודרו ע"י בנו רבי שמואל ויטאל ז"ל. ברם, ספר אחד

האר"י הקדוש כן כתב והוא ספר "צדיק יסוד עולם" שהוא באור קבלי על מגילת

רות המובא לעיל בפני עצמו. באורו שונה ממה שנביא כאן.

לכאורה בתורת האמת יש אמת אחת!! נכון שהאמת אחת אבל עלינו לדעת

שהפסוקים שמשו את חכמי הקבלה וכן חז"ל בדרשותיהם כנמשל והמשל הוא

הרעיון הקבלי. ולכן ייחוס הכתוב לעולמות הרוחניים יכול לקבל אין סוף ייחוסים.

נדגים זאת במילים "בראשית ברא אלקים". ניתן לומר ש"בראשית" זו ספירת

החכמה שהרי נאמר "ראשית חכמה" (תהלים קיא,י) וממנה השתלשלה ספירת הבינה

הנקראת "אלקים". יכול לקום חכם נוסף ולומר ש"בראשית" זו מלכות דאצילות כי

במילה בראשית יש אותיות "יראת" ו"בת" שאלו כינויי המלכות וממנה השתלשלו

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

3

עולמות בריאה יצירה ועשייה הנקראות "אלקים" כי בהם גוברת מידת הדין. יקום חכם נוסף ויאמר ש"בראשית" זו ספירת החסד שהיא ראשית מידות: חסד, גבורה... מלכות וממנה השתלשלה מידת הגבורה הנקראת "אלקים". יבוא חכם נוסף ויאמר שאלקים הנזכר כאן זו ספירת הבינה ובראשית זה כפשוטו היינו: בראשית, ושיעור הכתוב יהיה שש ספירות חגת נה"י נבראו היינו נאצלו ע"י הבינה. וכן על זה הדרך יתכנו אין ספור פירושים. אין קושי לבאר מספר מילים. הקושי הוא להמשיך בדרשות הנ"ל ולסלול פירוש שיקיף את כל הספר. כך הפליא לעשות האר"י הקדוש בספרו "צדיק יסוד עולם". המילים במגילה היוו נמשל לפרקים הראשונים של ספר "עץ חיים" ובכך העלה את המגילה לרום המעלות למצב של לפני בריאת העולם. הבאור שלפנינו הינו איסוף, סידור והיתוך של מירב דברי רבותינו המקובלים מתקופת התנאים ועד לרמח"ל. איסוף מסודר יביא לבסוף לבאור קבלי מקיף למגילה. מאחר ויתכנו מספר פירושים לא תמצתתי את הפירושים לתוך הפסוקים כדי לא ליצור סתירות מדומות ולהקשות על הקורא.

המגילה כידוע, נכתבה ע"י שמואל הנביא ברוח הקודש ולכן נוכל לאמר שלכל מה שיובא לקמן התכוין הנביא. אין ספק שכוונות הנביא רבו ועצמו מאיתנו וכל מה שנחקר לא נשיג מדברי אלא כטיפה מן הים.

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

4

פרק א

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

8

(א) וַיְהִי בַיָּמֵי שְׁפֹט הַשְּׁפֹטִים¹ וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בְּשֵׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו: (ב) וְשֵׁם

¹ זהר חדש מדרש רות מאמר ויהי בימי שפוט השופטים

פתח ההוא סבא ואמר, ויהי בימי שפוט השופטים ויהי רעב בארץ. בזמן שהקב"ה דן את העולם, למי הוא דן תחלה? לאותם שהם דנין את העולם, הם דנין את העולם, מי דן אותם? הקב"ה. מפני קלקול הדין, רעב בא לעולם: בכל זמן אינו בא, אלא בעון ראשי העם. כי הא דאמר רבי יודאי, מאי דכתיב, (משלי יג, 23) "רב אוכל ניר ראשים ויש נספה בלא משפט". כשיש סיפוק אוכל בעולם, ניר ראשים, הם זורעים ואוכלים לשובע. וכשאינן אוכל בעולם, יש נספה בלא משפט, יש מי שעומד בשלוה, ונספה מן העולם. על איזה עון? על עון שמקלקלים את הדין ואת המשפט, ומעוותין אותו:

ואי תימא, אם הגדולים חוטאים בלא משפט, שלא עשו משפט בעולם, הקב"ה בא להרוג העניים בשבילם. אלא, העניים הם כליו של הקב"ה, והם קרובים אליו, וכשהרעב בא לעולם, הם צועקים אליו, והקב"ה שומע להם, ומעיין על העולם, ודן לאותן שגרמו צער זה על העניים, ונספים מן העולם קודם זמנם. כדכתיב, (שמות כב, 22) "אם צעק יצעק אלי וגו'" ושמעתי כי חנון אני. ואומר, וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב וגו':

בודאי, באותו זמן, יש נספה ומסתלק מן העולם, קודם זמנו, בלא משפט, על שלא הוציאו המשפט לאורה, ועל שעוותו וקילקלו המשפט. דאמר רבי יוסי, כל דיין שאינו מחמיץ את הדין, אין מחמיצין דינו מלמעלה, ומסתלק מן העולם קודם זמנו. הה"ד, יש נספה בלא משפט:

יש מי שדן את הדין לאמיתו, ומקבל שכר עליו מאת הקב"ה. ויש מי שדן דין אמת לאמיתו, ונתפש. כגון דיין שמדקדק דקדודים לזכות לרשע, ואינו מעניש אלא בדין אמת. דתניא, (סנהדרין מו ע"א) "בית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, כדי לעשות סייג לתורה". או מפני שהזמן גורם, והדיין מסלק עצמו מן הדין, ומלהענישו, ומדקדק

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

9

בעניו הדין, למצוא פתח לזכות אותו מן הדין ממש, והוא דין אמת, אפ"ה כשהקב"ה דן את העולם, אותו הדין נתפס עליו, ומסתלק מן העולם קודם זמנו. ואם לאו, עליו הכתוב אומר, (איוב יח, 19) "לא נין לו ולא נכד בעמו". כשעצמו (כשהוא) אינו נתפס, נתפס זרעו:

יש מי שאינו דן את הדין לאמתו, ומקבל עליו שכר. כגון אבא, שראה אחד מחבק לאשת איש, ומנשקה, אפיק לון לקולפין, וקטיל לון. לאו דבני הריגה נינהו, אלא לעשות סייג לתורה, דלא יימרון, דיינא אפיק לון מדין תורה, דלא מתחייבי קטול, אלא ועשו סייג לתורה. ודיינא דלא עביד סייג לתורה, לית ליה סייג בעלמא דין, של נין ונכד עצור ועזוב. ובעולם הבא מעבירין ממנו אותם מעשים טובים, שהם סייג לאדם לעולם הבא. כי הא דאמר רבי נורי, עשו סייג לתורה, בגין דתורכון חיים בהאי עלמא ובעלמא דאתי:

וילך איש, בכל מקום שנאמר איש, צדיק גדול הוא בדורו, שיוכל לעמוד על עצמו, ועל אחרים. כענין זה לגנאי, (בראשית כה, 27) "איש יודע ציד איש שדה", רשע ברשעו קטיל, ומקפח בני נשא ולא דחיל: אלימלך דגול בדורו, ראוי לעמוד על עצמו, ועל אחרים. כיון שראה הרעב, מיד ברח. לפיכך נענש.

מבית לחם יהודה, ממקום סנהדרי גדולה, מנביעו דאורייתא דתמן. כמה דאת אמר, מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער: ודא עקר רגלוי מנביעו דאורייתא דבית לחם יהודה, לגור בשדי מואב, ובגין כך אתענשו.

פירוש הרמח"ל על הכתובים

ויהי בימי שפוט השופטים ויהי רעב בארץ וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב הוא ואשתו ושני בניו. הנה ידוע לכל אשר שם אלהים בלבו רוח חכמה ודעת, כי נשמת דוד המלך היתה מלובשת בקליפת מואב, ועם רות -

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

10

יצאה. כי גם על זה נאמר, (איוב יד, 4) "מי יתן טהור מטמא". הן המה מחשבות הבורא ותחבולותיו בהנהגת עולמו להביא את כל פועל לדרך הישרה. וכל מעשה ה' ילכו נתיבות, הגם כי בארחות עקלקלות. כי על זה כתוב, (איוב יב, 22) "מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות". כי כזה לכל הנשמות הגדולות קרה, בלכתם לתוך הקליפות לשלול שלל ולבוז בז. וכן הוא למשה ולשני המשיחין בגלות הזה, כי בקליפות ירדו אחרי השכינה, והנם מדוכאים בחבלי עוני, לזכות את ישראל. ועל זה הכתוב אומר,

ויהי בימי שפוט השופטים – (קהלת ח, 9) "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו", וינתנו בני ישראל תחת ידי עושקים ושוסים, הם השופטים אשר הפקיד אלהים עליהם ליסרם, ככתוב (דברים טז, 18) "שופטים ושוטרים תתן לך" - מדת הדין. "בכל שעריך" - מדה כנגד מדה, שעור כנגד שעור. "אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך", לכל שבט ושבת כראוי לו. אמנם, (דברים יד, 11) "בנים אתם לה' אלהיכם", על זרע הקדש נאמר, וכל אויביהם אשר עברו חוק ויכום שבע על חטאתיהם, לא באלה חפץ ה', כי אם, "ושפטו את העם משפט צדק", והם במקום המשפט שמו הרשע. אמנם ביום חבוש ה' את שבר עמו ישיב עמלם בראשם, ויאכלו מפרי זרעם, ומרעתם ישבעו. ולא זו בלבד כי לא לישראל לבדם האור חשך, כי גם בארצם שונאים שלטו, ותהי הארץ שממה, הה"ד,

ויהי רעב בארץ - "ושממו עליה אויביכם". משה ראש לישראל אשר בעדם מסר נפשו למות, בראשם יצא - **וילך איש** - "האיש משה גדול מאד". **מבית לחם יהודה** - יוצא ממקום קבלת השפע - "לחם מן השמים", הבא מיהודה - מדריגת מלכות.

לגור - באשר ימצא, הה"ד, לגור **בשדי מואב**. ואחריו יצתה כנסת ישראל ושני המשיחין.

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

11

הוא ואשתו - כידוע משה בעלה דמטרוניתא. העומד בראש המשיחין, תרין משיחין ומשה על גביהן. הנה הוא מלך, אשר עליו נאמר, "ויהי בישרון מלך". ולא לו בלבד - כי למלך המשיח הכין מאז -:

² ליקוטי תורה להאר"י ז"ל פ' לך לך

ויהי רעב בארץ, עדיין בירידה זו רחל היא רעבה עד הירידה ב' כאמור וזהו ר'עב ר' אחוריים דאלהים שהם אחוריים שלה (כלומר גימ' דאלקים דאחור עולה ר כזה: א,א,ל,אלה וכו') וע"ב אחור דהוי"ה אחור שלו (כלומר גימ' דהוי"ה דאחור עולה ע"ב כזה: י,י'ה,יהו,הוי"ה) כי הוא אח' באח' וזהו רעב ב' אחוריים.

מדרש הנעלם פרשת אחרי מאמר אלימלך ונעמי מחלון וכליון רות וערפה
תא חזי, בשעתא דאתי בר נש לעלמא, יהב ביה קב"ה שמייה בבר נש. ושמא אחרא מן
שד יהודאי, דאיתקרי חול. ושמא אחרא. דאתקרי חשך:

הה"ד, (דברים ל,16) "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת
הרע". החיים: דא שם ידו"ד דקב"ה. ואת הטוב: זה השד יהודאי, דיהב ליה עושר
בעלמא דין. ואת המות ואת הרע: אלין תרין מקטרגין רשעים טמאים, מסטרא דסמ'
ונחש, מן שרו של ישמעאל ועשו:

אם בר נש יקיים האומאה דאומי, טוב. ואם לאו, יסתלק מניה י"ו, אשתארת ה' ה'.
ובהאי שעתא, ה' עילאה מה אמרת? (יחזקאל לג,11) "שובו שובו מדרכיכם הרעים",
שהם הרשעים שאמרנו:

ואם תבו הרי טב. ואם לאו, יסתלק ה' עילאה אם ו"י, ואתעביד הו"י. ומה היא
אומרת. הוי גוי חוטא וגו'. ואם תבו מדאשתארת ביה ה' תתאה. הרי טב. ואם לאו,
יתעביד הוי"ה. הה"ד, השיב אחור ימינו מפני אויב. ויתעבידו הרשעים שר עליהם:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

12

ובהוא זמנא, יתעבידו הרשעים אדונים להון, ומתעלה הטמא דאיהו מסטרא דשרו של עשו, על אלימלך ונעמי. ושרו של ישמעאל, על מחלון ורות. ובהיא שעתא אמרו, (ישעיה כו,13) "ה' אלקינו בעלונו אדונים זולתך":
ובהיא שעתא,

ויהי רעב בארץ הארץ, דא גופא. ובהיא שעתא, אם יתעסק בתורה הרי טב. ואם לאו, ייתי סמ' רכיב על נחש, לאלימלך. "וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו". אזיל לאתתא נעמי, יהפך לה, ויעביד לה דתיחוב, ותהא בישא. אם אדם אתפרש מינה, הרי טב. כמא דאמר איוב, (איוב ב,10) "כדבר אחת הנבלות תדברי גם את הטוב נקבל מאת האלקים והרע לא נקבל?" העצה דיהב לך הטמא, לא נקבל. ואם יקום עצת החטא כמו שאמרה היא, ויגנוב, או יעשה כל העבירות שבעולם, אח"כ יתלוהו על העץ וימות. הה"ד,

וימותו גם שניהם מחלון וכליון. ונשארו ה"ה אלמנות:

ותאמר נעמי, ומה היא אומרת. ו"י ו"י ו"ה. ועם כל זאת נעמי אומרת,

שובנה בנותי, שובו שובו בתשובה, העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים, י"ו דאסתלקו. ערפה מסטרא דמסאבו, תשוב אל עמה ואל אלהיה. ורות דבקה עם נעמי, הה"ד

אל אשר תלכי אלך

ואם תבו בתיובתא, ייתי אלימלך, וייתי מחלון. ואם תבו כולהו, ייתי שמא קדישא עילאה. ואם לא, ימותו. הה"ד

ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה, נפקו מגופא:

בהיא שעתא איהי אזלת לנטרי ג"ע, למיעל בגנתא דעדן, דחיין לה לבר, ואזלת באתר דחשוכא.

ותהום כל העיר עליה ותאמרנה הזאת נעמי. בהיא שעתא אמרת

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

13

הַאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מְחִלּוֹן וְכִלְיוֹן³ אֶפְרַתִּים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שָׂדֵי מוֹאָב וַיְהִי שֵׁם: (ג) וַיָּמָת

אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה', שמא קדישא דהוה בי. הה"ד, וה' ענה בי, שמא קדישא דידו"ד, אסהיד בי כל חובין דעבידנא. בההיא שעתא ייתי נחש ונסיב לה לשפחה. בההיא שעתא אמרת, איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים.

ספר קומץ המנחה חלק א אות [מו]

בימי שפוט השופטים כדרז"ל ששפטו את שופטיהם כו' וכולם רשעים לכן ויהי רעב בארץ בא"י לבד ובחוץ לארץ שובע ולא שתו אומות העולם מתמצית ישראל. וילך איש מבית לחם כי הדר בחו"ל כמי שאין לו אלוה כמ"ש (ע"ז ח') יושבי חו"ל עובדי ע"ז בטהרה כו' שמתחברים לרשעים וכותיב (דברי הימים ב פרק כ, 37) "פְּהִתְחַפְּרוּ עִם אֲחֻזֵיהוּ פָּרַץ יְהוָה אֶת מַעֲשֵׂיךָ" אבל כיון שגם בארץ ישראל רשעים סבר(ו) דשרי. (ועי' בתה"ד כה"ג טעם דא"צ לילך לא"י לגור, שלא להשתקע אלא לגור אבל בניו מחלון כו' ודרז"ל (מדרש רות ב') למה נקרא שמן יואש ושרף שנתייאשו מן הגאולה. לפי שנשאו נשים שם ואמרו (כתובות ק"י) דהכל מעלין לא"י זהו ישראלית אבל נכרית אינו יכול לכופה וע"כ דעתן להשתקע ונתייאשו כו'. ויהיו שם כעשר שנים כמ"ש ביבמות (ס"ד.) שהתה י' שנים ולא ילדה עון חו"ל גורם ורמז להם ולא נרמזו לשוב לכן מתו):

³ זוהר חלק א דף פ :

ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים,

אלימלך דא נשמתא לנשמתא, היינו חיה

נעמי דא נשמה, ואמאי אתקרי נעמי, משום (תהלים צ"ז) ויהי נועם יהו"ה אלהינו',

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

14

מחלון דא רוחא קדישא, ולמה אתקרי מחלון דמחל ליה קודשא בריך הוא,

רות דא נפש קדישא, ולמה אתקרי רו"ת על שם תו"ר

כליון דא רוחא דבעירא, ועל דא אמר שלמה ע"ה (קהלת ג כא) רוח הבהמה דא יצ"ר

הר"ע (כלומר ס"מ)

ערפה דא נפשא דשמאלא, בת זוגיה של יצר הרע, (כלומר לילי) ולמה אתקרי

ערפה משום כי עם קשה עורף הוא, אי זכה בר נש סלקא נשמתא עלאה, ואי לאו

מסתלקי אינון דוברי נשמתא ורוחא, ואשתאר נשמתא ונפש השכלית, מה כתיב (רות א

ז) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה, ותאמר נעמי לכלותיה שובנה

בנותי וגו', ותאמר רות אל תפגעי בי וגו', וערפה שבה לעמה ולאליה).

הסבר: חמישה כלים הם ובהם חמישה אורות. הכלים הם: כתר חכמה בינה תפארת ומלכות ובהם

ה' אורות: נפש רוח נשמה חיה ויחידה. באופן שהיחידה בכתר וכו'. המאמר מסביר לנו שאלימלך

נעמי מחלון ורות הם חו"ב תו"מ. כליון מסמל את הרוח הבהמית וערפה את הנוקבא של הס"מ.

פירוש הרמח"ל על הכתובים

ושם האיש אלימלך - בעבור המלך.

ושם אשתו נעמי - כנסת ישראל, שכתוב בה, "מה יפית ומה נעמת". והנו מחבר

שני המשיחין יחדיו - "בהתאסף ראשי עם", ככתוב על שני המשיחין, "וקרב אותם

אחד אל אחד", אחד זה משה שהוא עץ א', מ'קום ש'יפול ה'עץ ר"ת משה. על כן,

ושם שני בניו מחלון - זה משיח בן דוד שבו מחילה וכפרה - "והיתה מנוחתו

כבוד". **וכליון** - משיח בן יוסף שבו יקבלו אומות העולם - "כי אעשה כלה בכל

הגוים אשר הפיצותיך שם". והנם מתחברים יחדיו יהודה באפרים - אפרתים -

אפרים. ביהודה -

מבית לחם יהודה. מי בראש בן ישי בראש, "ומימי יהודה יצאו".

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

15

ויבאו שדי מואב - בגלות.

ויהיו שם - עד עת קץ. הראשון להתחלה - משה -:

מדרש הנעלם פרשת אחרי מאמר אלימלך ונעמי מחלון וכליון רות וערפה ואינון כדוגמא דא, י', אלימלך. ה', נעמי. ו', מחלון. ה', רות. היינו אלימלך = חכמה, נעמי = בינה, מחלון = תפארת ורות = מלכות.

⁴ זהר חדש מדרש רות מאמר מחלון וכליון ערפה ורות

ושם שני בניו מחלון וכליון. רבי פדת ורבי פרחיא אמרו, מחלון: שמחל לו הקב"ה לאחר זמן, על שהיה מוחה בידו של אביו, ומשתדל בו על המשפטים. כליון: על שנכלה מן העולם:

ר' יוסי בן קיסמא אמר, כשם שהיו הם, כך היו נשותיהם. ערפה, על שמה נידונת, קשת קדל, דלא בעאת למיהוי לה חולקא עם ישראל. כמו דאת אמר, כי פנו אלי עורף ולא פנים. רבנן אמרי, לפי שהחזירה עורף לחמותה:

רות: על שם תור, שהוא כשר על המזבח. כך רות, כשירה לבא בקהל, שעליה נתקיימה הלכה, עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית. רות: שיצא ממנה בן, שריווה להקב"ה בשירות ותושבחות:

רות אשת מחלון, באתה בקהל. מחלון, שמחל לו הקב"ה, להיות שמו נזכר. ערפה אשת כליון, לא באתה בקהל, שכילה אותם הקב"ה, כליון לא נזכר שמו בישראל:

ועל תיקונא דא. נעמי, נשמה. אלימלך, נשמתא לנשמתא. מחלון, רוח השכלית. רות, נפש השכלית. כליון, רוח הבהמיות. ועל דא אמר שלמה, ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, רוח האדם, דא מחלון. רוח הבהמה, דא כליון, שהוא מסטרא דשמאלא. נפש הבהמית, דא ערפה, ערפה, שהיא מקשת קדל, והיא מסיטרא דשמאלא. ועל דא, כליון לא נזכר שמו בישראל.

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

16

אֱלִימֶלֶךְ⁵ אִישׁ נְעָמִי⁶ וְתִשְׁאֵר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ: (ד) וַיֵּשְׂאוּ לָהֶם נְשִׁים מֵאֲבוֹת⁷ שֵׁם הָאֶחָת עֲרָפָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית רֹת וַיָּשְׁבוּ שֵׁם כְּעֶשֶׂר

⁵ זהר חזש מדרש רות מאמר חזווא דרבי כרוספדאי

רבי כרוספדאי חלש, עאל לגביה ר"י בן קסמא ורבנן, ההוא יומא, יומא דשבתא הוה. חמוניה דהוה בכי, ולבתר חיין, אדהכי דמיך. אמרו יום שבת הוא, ואסור לטלטלו, וטרחא אוחרא לא אצטריך, שבקוהו:

קם ר' יוחנן ודריש,

"וימת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה". מת אלימלך, נשארו בניה, לאתנחמא בהון, דאשתארו תרין בנוי, לאשלמא דוכתא דאלימלך, דהוה נשמתא לנשמתא:

לבתר מה כתיב. "וימותו גם שניהם מחלון וכליון", רוח דקודשא, ורוח דמסאבא. השתא הוא תבירו על תבירו. נשמתא לנשמתא דקודשא שהוא י', ורוח השכלית שהוא וא"ו, לא ימותון, אלא אדם יורד מגדולתו נקרא מת:

⁶ פירוש הרמח"ל על הכתובים

וימת אלימלך איש נעמי - "וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב".

ותשאר היא ושני בניה - שני המשיחין. וישארו שניהם לבדם בשדה אדום לברר, כי משה תשש כחו כנקבה בעה"ר. אז כגבורים למלחמה, שני המשיחין מתחילין להעלות כל ניצוצי הקדושה מתוך הקליפה איש לעברו, משיח בן דוד לצד הפנים, ומשיח בן יוסף לצד העורף:

⁷ זהר חזש מדרש רות מאמר רות וערפה

שאל רבי פדת, לבריה של רבי יוסי איש סוכו. רות, כיון שנתגיירה, מפני מה לא קראוה בשם אחר? אמר ליה, כך שמעתי, דשם אחר היה לה, (גילית כדלקמן)

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

17

שְׁנַיִם: (ה) וַיָּמָוְתוּ גַם שְׁנֵיהֶם⁸ מִחֲלוֹן וְכִלְיוֹן וַתִּשְׂאָר הָאִשָּׁה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִשָּׁה: (ו) וַתָּקָם הִיא וְכַלְתֶּיהָ⁹ וַתֵּשֶׁב מִשְׁדֵי מֹאָב כִּי

וכשנשאת למחלון, קראו שמה רות. ומשם עלתה בשם זה. דהא כשנשאת למחלון נתגיירה, ולא לאחר זמן:

אמר לו, והכתיב אח"כ באשר תליני אלין ואלקיך אלקי וכו', הרבה התראות עשתה נעמי, דתנינן, וכלן קבלה עליה. ואם נתגיירה קודם, למה לה השתא כולי האי: אמר לו, ח"ו שנשאה מחלון, והיא גויה, אלא כשנשאה נתגיירה, ובחזקת אימת בעלה עמדה היא וערפה, בענין זה. כיון שמתו בעליהן, ערפה חזרה לסורחנה, ורות עמדה בטעמה. דכתיב, "הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלקיה" ורות דבקה בה, כמו שהיתה בתחילה. כיון שמת בעלה, ברצונה דבקה בתורה:

אמר לו, שמעת מה שמה בתחילה? אמר ליה, גילית שמה. כשנשאה מחלון, קרא לשמה רות. ערפה, הרפה שמה, וחזרה לסרחונה, ולשמה, ולעמה, ולאלהיה, דכתיב הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה. אל עמה, להקרא בשם הראשון. ואל אלהיה, לעבוד ע"ז:

פירוש הרמח"ל על הכתובים

וישאו להם נשים מואביות שם האחת ערפה ושם השנית רות וישבו שם כעשר שנים - אלף יומין דחול. והגם כי משה נחלש, בהעלם - להם עוזר, כי מ'ואביות ש'ם ה'אחת ר"ת משה, אבל באריכות הגולה גם שניהם נחלשו - וימותו גם שניהם מחלון וכליון ותשאר האשה משני ילדיה ומאישה. אז נאמר, "וירא כי אין איש" זה משה, "וישתומם כי אין מפגיע" מן המשיחין, "ותושע לו זרועו וצדקתו היא סמכתהו":

⁸ זהר חדש מדרש רות מאמר חרשין אינון יתיר בנשיא

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

18

שְׁמַעְהָ בַשְּׂדֵה מוֹאָב כִּי פָקֵד יְהוָה אֶת עַמּוֹ לְתֵת לָהֶם לֶחֶם¹⁰: (ז) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם¹¹ אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וְשָׁתִי כְלִימָּה עִמָּה¹² וַתֵּלַכְנָה

בא וראה, עשר שנים היתה נעמי בשדה מואב, לסוף, כי שמעה בשדי מואב כו'. מפני מה נענשו מחלון וכליון. מפני שנשאו נשים מואביות: אין לך בעולם, נשים מתעסקות בנחש ובכישוף, כמו מואביות.

⁹ פירוש הרמח"ל על הכתובים

זה שהכתוב אומר, **ותקם היא וכלותיה** - מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, "בזעת אפך תאכל לחם". **ותשב משדי מואב** - לשוב לאדמת הקדש - "עד שובך אל האדמה כי ממנה לוקחת, כי עפר אתה ואל עפר תשוב" הרי חז"ל אמרו, אדה"ר ממקום כפרתו נברא מעפר המזבח, וישראל הקרויים אדם בדין הוא ששמה ישובו. **כי שמעה בשדה מואב** - עודם בגלות, הקב"ה המגלה עמוקות מני חשך, ולכל בני ישראל יהיה אור משמיע קול מבשר - **כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם**:

¹⁰ זהר חדש מדרש רות מאמר כי שמעה וגו'

ותאמר נעמי לכלותיה וגו', **כי שמעה בשדי מואב כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם** אמר רבי ברכיה אמר רבי יצחק, בא וראה, מי שמעלים עיניו מעניים בשני בצורת, הם יראו בנחמות העולם ולא ימותו, עד שיופקדו לטובה, והוא לא יזכה לראותה. אלימלך עשיר היה, כיון שראה הרעב, ועלים עיניו מן הצדקה, וברח לשדי מואב: אמר רבי ברכיה, וכי לא דרכן של צדיקים לברוח מפני הרעב, והרי גדולים מאלימלך אברהם יצחק עשירים ממנו, והלך זה למצרים מפני הרעב, וזה לארץ פלשתים:

אמר רבי ברכיה אמר רבי יצחק, הקב"ה גרם להם לצדיקים הללו לצאת מתוך הרשעים, ולהודיע טבעם בעולם, ולפיכך הביא הרעב:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

19

בְּדֶרֶךְ לְשׁוּב אֶל אֲרֶץ יְהוּדָה: (ח) וְתֹאמַר נְעָמִי לְשִׁתִּי כִלְתִּיָּה לְכַנֵּה שְׁבִנָּה¹³ אִשָּׁה לְבֵית אִמִּי יַעֲשֶׂה {יַעֲשֶׂה} יְהוּדָה עִמָּכֶם חֶסֶד פְּאֻשָּׁר

אבל אלימלך, במקום צדיקים הוה יתיב, במקום תורה ובעותרא סגי. וכשבא הרעב, עניים היו באים אליו, והעלים עינו מהם, וברח. ועוד, שראה הדין חד על העולם, וברח והלך בין האומות:

זהר חדש מדרש רות מאמר ויהי רעב בימי דוד שלש שנים אלימלך זכאה הוה, ויכול לאגנא על דרי עלמא, ועריק ליה בין שאר אומין. ובגין כך אתענש, מת איהו, ואתו בנוי, ונסיבו נשין נוכריין מאומין אחרנין. ואתענשו.

¹¹ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותצא מן המקום אשר היתה שמה - בהשלים קץ יצאו בני ישראל ממקום גלותם, זאת היא נעמי השבה משדי מואב, שדה אדום. "ויעבר מלכם לפניהם" - משה, אשר אתם גלה ועמם היה, וזה שמ"ה שהוא מש"ה:

¹² זהר חדש מדרש רות מאמר בודקין לגר

ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלתיה עמה כו'. ותאמר נעמי לשתי כלתיה לכנה שבנה כו'. ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך. ותאמר נעמי שובנה בנותי כו' ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה כו'. ערפה תבת אל עמה ואל אלהיה. ותאמר רות אל תפגעי בי לעזבך לשוב מאחריך. כך בודקין לגר, בשביל שיתקיים תחת כנפי השכינה כרות, בלבב שלם.

¹³ זהר חדש מדרש רות מאמר חרשין אינון יתיר בנשיא

ותאמר נעמי לשתי כלותיה לכנה שובנה אשה לבית אמה יעש ה', יעשה כתיב. אמרה להון, אם תזכו ליכנס תחת כנפי השכינה, יעשה. ואם לאו, יעש, חסר ה':

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

20

עֲשִׂיתֶם עִם הַמַּתִּים וְעַמִּדִי: (ט) יִתֵּן יְהוָה לְכֶם וּמִצְאֵן מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִישָׁה וּתְשַׁאֲנֶה קוֹלָן וּתְבַקֶּינָה: (י) וַתֹּאמְרָנָה לֵּה כִּי אֶתְךָ נָשׁוּב לְעַמְךָ¹⁴: (יא) וַתֹּאמֶר נְעָמִי שָׁבְנָה בְּנֵתִי לָמָּה תִּלְכְּנָה עִמִּי הַעוֹד לִי בָנִים בְּמַעַי וְהָיוּ לְכֶם לְאֲנָשִׁים: (יב) שָׁבְנָה בְּנֵתִי¹⁵

כי מר לי מאד מכם. עליכם מבעי ליה. כמד"א, צר לי עליך, מאי מכם. אמר רבי קרוניא אמר רב כהנא, עאקו בלבאי מכם, דאתון גרמתון לבניי דימותו, כמאן דמתרעם מאחרא.

¹⁴ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ובלכתה ילכו הגרים הנגררים אחריה ליהנות מכבודה ומרב טוב אשר נצפן לנו - **כי אתך נשוב לעמך** - כי זו היתה מחשבת שכם החוי והיינו "לעם אחד". אמנם לא איש אל ויכזב, וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, ובעמו אשר בחר ישוב עוד ויחפוץ, ולא בגויי הארץ - כי לחוטבי עצים ושואבי מים נתנו, ובני נכר אכריכם וכורמיכם. והנשאר יהיו למס עובד. ומביאי מנחה מדי שנה בשנה, וממלכותיהם תעקרנה. ותחת נגידי עם קדש ישבו, אשר יפקוד עליהם מלך המשיח כיום מועד. ובעבור זה, נעמי - כנסת ישראל, המדברת עמם, כשתקרא להם לשלום, אליהם תודיע - כי אם תחת ממשלתם ישבו, ולמצות שני המשיחין יעבודו, ולא יהיה להם עוד מלך - יקובלו בסבר פנים יפות. אמנם אם חשוב יחשבו לשמור את מצות ה', גוי גוי תחת מלכו ושריו, לא בזאת חפץ ה', כי אחרי עבור זעמו מעל בניו, ידכא תחת ידם כל אצילי ארץ, ומלך אחד יהיה לכל בשר, בן ישי בראש, ותחת ידו אפרים הבן יקיר. ועל העת הזאת נאמר, "כי חלה גם ילדה ציון את בניה", ואין חדש תחת השמש, ואיך יצאו מתוכם אחרים למלוך על האומות, הגם כי יהיו עבדי ה' - **העוד לי בנים במעיי והיו לכם לאנשים.** אם כן [איפוא] "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד".

¹⁵ פירוש הרמח"ל על הכתובים

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

21

לכן כי זקנתי מהיות לאיש כי אמרתי יש לי תקנה גם הייתי הלילה לאיש וגם ילדתי בנים: (יג) הלהן תשבִּרְנָה עד אשר יגדלו הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש אל בנתי כי מר לי מאד מכם¹⁶ כי יצאה בי יד יהוה: (יד) ותשנה קולו ותבִּינָה עוד ותשק ערפה לתמותה¹⁷ ורות דבקה בה: (טו) ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה¹⁸ שובי אחרי יבמתך: (טז) ותאמר רות אל תפגעני

שובנה בנותי לכן כי זקנתי מהיות לאיש - רע ובליעל, אשר על עם קדוש נתיצב כל הגלות. אמנם **כי אמרתי יש לי תקנה** - "ויש תקנה לאחרייתך". **גם הייתי הלילה לאיש** - "ה' איש מלחמה" המגלה זרועו על עמו באשון לילה ואפילה לגאלם. וקשים גרים לישראל כספחת, על כן לא יקבלו אותם לימות המשיח:

¹⁶ זהר חדש מדרש רות מאמר חרשין אינון יתיר בנשיא

כי מר לי מאד מכם. עליכם מבעי ליה. כמד"א, צר לי עליך, מאי מכם. אמר רבי קרוניא אמר רב כהנא, עאקו בלבאי מכם, דאתון גרמתון לבניי דימותו, כמאן דמתרעם מאחרא.

פירוש הרמחל על הכתובים

כי מר לי מאד מכם - כספחת. **כי יצאה בי יד ה'** - יד החזקה על ישראל נגלתה ולא רצם ישובו:

¹⁷ זהר חדש מדרש רות מאמר וישבי בנוב, שבא על מעשה נוב

ותשק ערפה לחמותה. ערפה, הרפה שמה. למה נקרא שמה ערפה. על שהחזירה שורף לחמותה, וחזרה לשדה מואב. זנתה ולא קבלוה, והלכה לארץ פלישתים. והכל דשים בה כהריפות שהפקירה עצמה לזנות:

וילדה מזנות ששה בנים. וכולם נפלו ביד דוד ואנשיו, שהיה בן בנה של רות. שנאמר, וישבי בנוב אשר ילדה הרפה. וכי מי נתן אותם בנוב. והלא נוב סמוך לרושלם הוא, בא"י, והוא בארץ פלישתים:

אלא הכי אמר רבי פנחס, מלמד, שבא על עסקי נוב, מפני שגרם עניין נוב עיר הכהנים, והקב"ה מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוט השערה. אמר לו הקב"ה, דוד,

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

22

אתה גרמת כל כך בנזב עיר הכהנים, חייד, או הדין יחול על עצמד, או על זרעד, ולא ישאר אלא אחד:

18 זהר חדש מדרש רות מאמר הנה שבה - אל עמה ואל אלהיה

ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה. אמר ר' נחום אמר ר' יהודה, מדקאמר שבה, מלמד שגירות היתה בתחלה. וכתוב ואל אלהיה, דהא אלוה אחד היה לה עם נעמי, ועכשיו חזרה לסרחונה הראשון, וטעתה אחר ע"ז שלה: **ורות דבקה בה,** כמה שקבלה עליה בחיי בעלה, דבקה באמונתה. בא וראה שבחה של רות, שאע"פ שאימת בעלה לא היתה עליה, דבקה באמונתה. ועל כל דא, נעמי חידשה לה כמתחלה, והתרתה בה התראות, וכלן קבלתן עליה:

פירוש הרמחל על הכתובים

ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה. ביום בא גוג על אדמת ישראל, כצרוף כסף בתוך כור יתלבנו רבים אשר לא מבני ישראל המה, הן המה הגרים הבאים מן הארצות. ואז ערפה תפרד מעל עם קדש, וישובו הגרים המתיהדים למראה - לעמם ולמולדתם, באמרם, "הנה שב העפר על הארץ כשהיה", ועוד כל ימי הארץ כתמול כשלשם יהיו - גוי גוי תחת מלכו ושריו, וישראל מדוכאים בחבלי עני. אמנם ה' הצדיק, אם ידו נגלתה על עם קדש, לא עוד יעזבם, ומי כהחכם וירא את דבר ה' מן הגרים, לא ישובו אל עמו, כי עם בני ישראל יהיה, והגם כי הנה יום בא לה' וחולק שלל העיר בקרבה, בזה יחפצו, תחת עזבם עבודת ה' - **אל תפגעני בי לעזבך לשוב מאחרי.** ואם יצא חצי העיר בגולה - **אל אשר תלכי אלך.** ואם הנשים תשכבנה - **באשר תליני אלין.** כי אלה הם כשרים, וכל לבם לחסות תחת כנפי השכינה - **עמך עמי ואלהיך אלהי.** ובהיות מדת העמים הצובאים על ירושלים משונה "המק בשרו והוא עומד על רגליו" וגו' - **באשר תמותי אמות,** והקבר יותר

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

23

כי לעֲזֹבֶךָ לְשׁוּב מֵאַחֲרַיִךְ כִּי אֵל אֲשֶׁר תִּלְכִי אִלַּי וּבְאֲשֶׁר תִּלְיִנִי אֵלָיו עִמָּךְ עָמִי וְאַלֶּהֶיךָ אֱלֹהֵי¹⁹: (ז) בְּאֲשֶׁר תִּמְוֹתֵי אֲמוֹת וְשֵׁם אֲקַבֵּר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי וְכֹה יִסְיֵף כִּי הִמְנֶת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ: (יח) וְתִכָּא כִּי מִתְאַמְצֶת הִיא לְלַקֵּת אֶתְּךָ וְתִחְדַּל לְדַבֵּר אֵלַיְךָ²⁰: (יט)

על לבכם חקוק, כי נשמת ישראל נקשרת בשרשה - "והרוח תשוב אל אלהים אשר נתנה" - **ושם אקבר. כה יעשה ה' לי** - בריה חדשה - גר שנתגייר כקטן שנולד. **וכה יוסיף** - ויתר אחיו יתוספו על בית ישראל. כל זה בכח חמשים שערי הבינה אשר למשה מתברר, אשר בו כתיב, "ויפן כה וכה וירא כי אין איש" - גר צדק יוצא מזרעו. **כי המות** - אשר הוא טוב מאד, **יפריד** - מברר, אוכל מתוך פסולת - **ביני**, פסולת מתוך אוכל - **ובינד**:

¹⁹ זוהר חלק ג דף קצ .

פתח ואמר ויאמר יי' אלי אל תצר את מואב וגו'. ויאמר יי' אלי וכי עד השתא לא ידענא דעם משה הוה ממלל קב"ה ולא עם אחרא דכתיב ויאמר יי' אלי אלי למה אלא למשה פקיד קב"ה דלא לאבאשא למואב אבל לאחרא לא. לדוד לא פקיד דא ובג"כ אלי אל תצר את מואב אפילו לתחום זעירא דלהון. דהא מנייהו יפוק מאן דיתן נוקמין לישראל וינקום נוקמייהו ואיהו דוד דאתא מרות המואביה. ואל תתגר במ מלחמה כל דא אתפקד למשה הא לאחרא שרי. ואי תימא ליהושע ולאיןון זקנים דהוו דאריכו יומין בתריה שרי לאו הכי בגין דכלהו מבי דינא דמשה הוו ומה דאתסר למשה אתסר להו. ועוד דלא נפקו עדיין איןון מרגלאן טבאן דהא ביומיהון דשופטים נפקא רות וברתיה דעגלון מלכא דמואב הות. מית עגלון דקטיל ליה אהוד. ומגו מלך אחרא. ודא ברתיה אשתארת והות בבי אומנא ובשדי מואב כיון דאתא תמן אלימלך נסבה לבריה ואי תימא דגיירה אלימלך תמן לא אלא כל אורחי ביתא ומיכלא ומשתיא אוליפת אימתי אתגיירת לבתר כד אזלת בנעמי כדין אמרת **עמד עמי ואלקיך אלקי**.

²⁰ פירוש הרמחל על הכתובים

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

24

ותלכנה שתיהם²¹ עד באנה בית לחם ויהי כבאנה בית לחם ותהם כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת²² נעמי²³: (כ) ותאמר אליהן אל

ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה - אלה הם ידי עשו המתחברים עם יעקב,
"חזקו ידיים רפות וברכים כושלות אמצו" - "כל הברכים אשר לא כרעו לבעל".
ותחדל מדבר אליה - כי טובה היא ובה יחפוץ ה'!

שער הפסוקים - פרשת וירא

ענין בנות לוט:

כבר נתבאר למעלה בענין לוט, כי הוא הקליפה היונקת מאחוריים דזעיר. וכשנפרד לוט מעל אברהם, הוציא עמו שתי נשמות קדושות, שנתערבו בחטאו של אדם הראשון. והנה הם, רות המואביה, ונעמה העמונית. והנה נעמה היא מן בינה, הנקראת נועם ה' כנודע. ויש בה אותיות, נועם ה'. ולהיותה מן בינה, אין אחיזה גדולה אל הקליפה בה, ולא היו כלולות בה כ"כ נשמות. אבל רות, היא מן מלכות, עלמא דאתגלייא, ולכן נאחזו בה הקליפות במאד מאד וכל הנשמות הקדושות של מלכות בית דוד, עד המשיח, כלם היו כלולות בה כנודע, וכולם נתערבו בקליפות, ולא נתבררו משם, עד שנתגיירה רות, ובה היו כלולות כלם. ולכן רות היא בגימטריא מלוי של שם אדנ"י, שהוא במלכות, והיא בגימטריא תרע"א. וכשתסיר אותיותיו הפשוטות שהם ס"ה, נשארו אותיות המלוי בגימטריא רות, והנה ב' בנות לוט, הם רות ונעמה:

²¹ תיקוני זהר דף י .

תא חזי כל הוי"ה דאיהי ה' על י' ה' על ו' נוקבא, כל הוי"ה דתרין ההי"ן כחדא באמצע אינון אחיות, כגוונ' דא יקק"ו, כל הוי"ה י"ו כחדא באמצע הוי"ה (נ"א הוי"ה) אינון אחים, (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו, תרין ההי"ן כחדא, (רות א)

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

25

ותלכנה שתיהן, י"ו רחוקים דא מן דא או קרובים דא מן דא, עליהו איתמר (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב וגו', דהיינו קרבן עולה ויורד יקק"ו, ה' דאיהי אימא עולה, סליקא לגבי י' היא העולה, ה' דאיהי ברתא נחיתת לגבי ו', וירד מעשות החטאת, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו וגומר, והאי איהו קרבן עולה ויורד, חמש אשות סלקין, וחמש נחתינן:

פירוש הרמחל על הכתובים

ותלכנה שתיהם - לב אחד לעבוד את ה'. **עד באנה בית לחם** - הנו לחם אבירים, מוצא פי ה' אשר עליו יחיה האדם בעת ההיא.

ותהם כל העיר - היא "העיר היוצאת אלף", "ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי", "כי יהפך עליך המון עם חיל גוים יבואו לך", כי הלא "קול ה' לעיר יקרא", "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". אמנם כל אשר נשמה באפו **תאמרנה הזאת נעמי** - כי חסרי כל טוב בני ישראל מארצם יצאו, וכעת שוב ישובו כבראשונה, מוסר מלכים ה' יפתח, ויאזור קמיהם (ב)מתניהם, והיו מלכים אומניך, ויריק עליהם אלהים ברכה עד בלי די. והגם כי בני יעקב בטוב יגילו, ינקמו מאויביהם - **אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא** - כי אחרי שוך חמת המלך מעל בניו כי המר שדי לי מאד בידם ינתנו כל גויי הארץ לעשות בהם כרצונם, בעבור זה, **קראן לי מרא**:

²² זהר חדש מדרש רות מאמר ותלכנה שתיהן

אמר ההוא טייעא, במאי קאמריתו ותתוקמו האי קרא דכתיב, "**ותלכנה שתיהן עד באנה בית לחם ויהי כבאנה בית לחם ותהום כל העיר עליהן**". עד הכא תרין, ותאמרנה הזאת נעמי חד ולא יתיר. אמר רבי עזריה, אשריכם ישראל, שאפילו הריקנים שבכם, מלאים תורה ומעשים טובים.

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

26

נחתין תרוייהו, אמרו ליה, מידי שמיע לך בהאי קרא? אמר, הכי שמענא. בזמנא דבעי הקב"ה למיהב תורה לישראל, הלוחות היו כתובים פנים ואחור. שנאמר, "מזה ומזה הם כתובים":

והלוח אחד פנים ואחור. והלוח אחרת ימין ושמאל. שנאמר, "והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות", תרין, על מה אמר תקין זימנין "והמכתב מכתב":

דקודם שעשו ישראל העגל, ובעי הקב"ה למיהב תרין תורות, דבכתב ושבעל פה אלין, על ידא דמשה לישראל, והלוחות מעשה אלקים המה וגו'. והלוחות היו בדוגמא ו"ה לוחות. ו"ה מכתב, מכתב דכתיב, דא הוא ו"ה:

לוחות יה. מעשה אלקים המה, דא בינה עילאה. ו"ה, אינון תרין דרועין. ו"ה מכתב, אינון יעקב ורחל, שנקראו שמש וירח, ונקראו שני שדים, ונקראו חד. ועל דא אמר, ו"ה מכתב מכתב אלקים הוא. חרות על הלוחות, אל תקרי חרות, אלא חירות, חירות ממלאך המות, ומשיעבוד מלכיות, וכל מרעין בישין דעלמא:

וכיון דעבדו ית עגלא, פרחו אתוון מתרין סטרין פנים וימין. ואני אפתח לך הדרך הישר שתבין. אלימלך ונעמי, ומחלון ורות, בדוגמא דא תרין לוחות. אלימלך ונעמי לוח אחד, ימין ושמאל. ומחלון ורות, פנים ואחור, לוח אחר. וכיון דעבדו ית עגלא, אסתלק אלימלך ומחלון, נשאר רות ונעמי, תרין נקיבות:

ואזלו תרוייהו, עד כי שמעו כי פקד ה' את עמו לתת להם ל"ח. דיהב זימנא אחרא אורייתא, לוחות שניות:

"ותלכנה שתיהן עד בואנה בית לחם ותהום כל העיר עליהן". כל, דא צדיק.

העיר, דא ציון, עיר דוד. ותאמרנה הזאת נעמי, שבשעתא דאתיהיבת אורייתא על טורא דסיני, כתיב, וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

27

כדין צווחא אורייתא, ואמרה, "אל תקראנה לי נעמי", "אני מלאה הלכתי", מכל חידו, ומכל טבאן, וכל חירו דעלמא, אפילו משעבוד מלכיות. כדין אמרה, "למה תקראנה לי נעמי":

ודא הוא רזא, דאמר הקב"ה ע"י דמשה, וראית את אחורי ופני לא יראו. כשרציתי למיהב אורייתא לישראל ימין ושמאל פנים ואחור, הם לא רצו, ועבדו ית עגלא. וכאן כשהם רוצים, אני לא ארצה.

²³ זוהר חלק א דף פא .

נשמה (דאתקרי נעמי) כד נפקת מהאי עלמא, אי זכאת עאלת בגנתא דעדן דארעא, דנטע קודשא בריך הוא לרוחיהון דצדיקיא, כגוונא דההוא גנתא דעדן דלעילא, ותמן כל צדיקיא דעלמא, וכד נשמתא נפקת מהאי עלמא, עאלת במערתא דכפלתא דתמן איהו פתחא דגן עדן, פגעת באדם הראשון ובאינון אבהן דתמן, אי זכאת איהי, חדאן בה ופתחין לה פתחא ועאלת, ואי לא דחיין לה לבר, (ומה היא אמרה כד דחיין לה לבר, (שיר ג ג) מצאוני השומרים וגו', אזלת, לבתר דאזלת תמן מקמי דאתיא לעלמא דא ויהיבת נר על רישיה, שנאמר (איוב כט ג) בהלו נרו עלי ראשי, כל מאן דחזון לה מזדעזעין, ואמרי **הזאת נעמי**, אתיבת היא ואמרה (רות א כ) אל תקראן לי נעמי קראן לי מרה וגו', אני מלאה הלכתי בההוא אתר, וריקם השיבני יהו"ה, בלא תורה ובלא מעשים טובים, דאעיל לי בגופא בישא, למה תקראן לי נעמי, ויהו"ה ענה בי, ואי זכאת עיילת לגנתא דעדן, כיון דעיילת יתבא תמן בגנתא, (ואזדווגת באלימלך, דא מחלון דדא רוח, אזדווג ברות דדא נפש השכלית), (ואתלבישו, ד"א, ואתלבשת) תמן בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא, ואתעדנת תמן.

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

28

תקראנה לי נעמי קראן לי מרא²⁴ כי המר שדי לי מאד: (כא) אני מלאה הלכתי²⁵ וריקם השיבני יהוה למה תקראנה לי נעמי ויהוה

²⁴ תיקוני זהר דף כח :

ואמרין מרור, על שם ו' דאתפרש מן ה', ודא גרים לון דוימררו את חייהם, איהו מרור ואיהי מרה, הדא הוא דכתיב (רות א') **קראן לי מרה כי המר שדי לי**, בעבודה קשה בקשיא, בחמר בקל וחמר, בין אומין דעלמא: ומאן גרים דא, י' מן שדי רשימו דברית, דיהיב משה בערב רב, בגין דא נחית משה מדרגיה, הדא הוא דכתיב (שמות ל"ב) **לך רד כי שחת עמך, עמך ולא עמי, ועל ידיה עתידה שכינתא לייחדא עם קודשא בריך הוא, בגין דאיהו אפריש לון, צריך לייחדא לון, לתקנא במה דחאב, קמו כלהו חבריא ונשקו ליה, ואמרו אי לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די:**

²⁵ פירוש הרמחל על הכתובים

אני מלאה הלכתי - הוא מלאה הוא אלהים. ומדוע אלהים שופט עליה, נטה ידו בצאתה מירושלים, אין זה כי אם "נשקד עול פשעיה בידו". **וריקם השיבני ה'** - כי בחסדו חשב מחשבות לא ידח ממנה נדח. ומדי בואה תאמר בשיר ורון, "כי עתה ריקם שלחתני את עניי ואת יגיע כפי ראה אלהים ויוכח אמש". אמנם עתה "וכאור בוקר יזרח שמש", כי הנה כל עוד ענה ה' את בניו, שמאל דוחה וימין מקרבת - **ה' ענה בי, הגם כי שדי הרע לי**. ובעת ההיא שם הקדוש יקוק למואב מתקן, המואביה - מא"ב הוי"ה -:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

29

עָנָה בִּי וְשָׂדֵי הַרְעֵ לִי: (כב) וַתָּשָׁב נְעָמִי וְרוּת הַמּוֹאָבִיָּה כְּלָתָה עִמָּה הַשְּׂבָה מִשְׂדֵי מוֹאָב²⁶ וְהָמָּה בָּאוּ בֵּית לָקַחם בְּתַחֲלַת קִצִּיר
שְׁעָרִים:

פרק ב

²⁶ פירוש הרמחל על הכתובים

משדי מואב היא באה, הוא שדי והוא שדי, "כי תחת בשתכם" משנה, ולכן "בארצם משנה ירשו". על כן, בתחלת קציר שעורים - "כי לא בחפזון תצאו" וכו', מעלת חג הפסח וחג העצרת יחדיו יחוברו, ובא לציון גואל:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

35

(א) וְלִנְעָמִי מִיַּדַּע {מוֹדַע} לְאִישָׁהּ²⁷ אִישׁ גִּבּוֹר חֵיל מִמְּשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁמוֹ בְּעֵז²⁸: (ב) וַתֹּאמֶר רות המואביה אֵל נְעָמִי אֵלֶיךָ נָא

²⁷ פירוש הרמחל על הכתובים

וְלִנְעָמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ. - משה אשר במטהו בקע הים, הלא זה שריה ממשפחת דן, אשר יפדה את ישראל מיד שוסייהם, בהיותו שר צבא ה' - **איש גבור חיל**. הנו **ממשפחת אלימלך ושמו בועז** - בו עוז וגבורה לא ירא ולא יחת. וכעת יבקשו גרי הצדק להחזיק בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם, ככתוב, "ותבלענה השבלים הדקות" - מצב בני ישראל בגלותם, "את שבע השבלים המליאות" כי יאכלו את כל העמים :-

²⁸ ספר מאור ושמש - רמזי רות ד"ה ולנעמי

וְלִנְעָמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חֵיל מִמְּשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁמוֹ בְּעֵז וַתֹּאמֶר רות המואביה אֵל נְעָמִי אֵלֶיךָ נָא **השדה ואלקטה בשבלים אחר אשר אמצא חן בעיניו ותאמר לה לכי בתי**. מגילה זו נכתבה על ידי אנשי כנסת הגדולה ובודאי נרמז בה דברים העומדים ברומו של עולם ולא הסיפור מעשה בלבד. ויש לרמוז בפסוקים אלו דהנה בדורות שהיו קודם הבעש"ט ר' ישראל זצוק"ל אף שהיו עוסקים בתורה ועבודה מכל מקום לא שמו לבם לתקן אשר פגמו עד ימי הזקנה ולא ידעו כחה של תשובה עד היכא מגיע. עד שעיר וקדיש מן שמיא נחית הוא הבעש"ט ז"ל ואחריו בא הרב הקדוש רבינו אלימלך ז"ל והם פתחו השער לה' שטוב לעשות תשובה בעוד שהוא איש דהיינו בימי נערותו שהאדם צריך לתקן אף מה שפגם בגלגול הראשון ומכל שכן מה שפגם מקטנותו, ובימיהם התחילו להתעורר פרחים וציצים בתשובה על ידי שהם היו דבוקים תמיד בתשובה הרמתה היו ממשיכים את עולם התשובה על כל העולם. והתעוררות תשובה בימי נערותו בא לאדם על ידי שמדבק עצמו בצדיקי הדור, אך שני בחינת צדיקים יש, יש צדיק אשר הוא מתחזק בצדקו תמיד והוא באמת צדיק גמור אבל אינו דבוק בתשובה שמכיר את עצמו שהוא

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

36

צדיק וזה אינו יכול להמשיך ולהדריך נערי בני ישראל שיתקנו מעשיהם בתשובה מחמת שהוא עצמו אינו דבוק בתשובה. ויש צדיק יותר גבוה שאפילו על מעשיו הטובים הוא ממשמש אותם אם הם ברור וצלול בלתי לה' לבדו בלא שום פניה אחרת ותמיד הוא דבוק בתשובה שמא עשה אחת מהמצות באיזה פניה אפילו דקה מן הדקה, ואחר צדיק זה ירדוף האדם וישיג וידבק עצמו בו ועל ידו יוכל לתקן מעשיו ולהגיע לתכלית עבדות ה', ועל כזה נאמר מקום שבעלי תשובה עומדים וכו' כי בכח זה הצדיק לקרב ולתקן נשמות ישראל לעבדות ה' על ידי תשובה:

וזאת נרמז בפסוקים אלו **ולנעמי מודע לאישה**, נעמי רומז לתשובה (בינה) שהוא נועם עליון כידוע. וזהו ולנעמי מודע לאישה רצה לומר לעולם התשובה. יש צדיק שהוא דבוק בתשובה שהוא אוהב נאמן לאישה רצה לומר להקב"ה שהוא אדון של עולם התשובה. **איש גבור חיל רצה** לומר שהוא מתגבר על יצרו. **ממשפחת אלימלך ושמו ב"ו ע"ז** פירוש ב"ו עו"ז שכל התורה בקרבו כידוע שאין התורה מתקיים אלא במי שנעשה שכן לעפר היינו שלבו נכנע בתשובה. **ותאמר רות המואביה אל נעמי**, פירוש רות רומז לדוד (מלכות) כדאיתא במדרש זכתה ויצא ממנה דוד שרוה להקב"ה בשירות ותשבחות ורות הוא למפרע תו"ר וכנסת ישראל ליונה אימתלי לכן נערי בני ישראל משולים לתו"ר. וזהו **ותאמר רות המואביה אל נעמי רצה** לומר שנערי בני ישראל מתעוררים בתשובה. וזו **אל נעמי** שרומז לתשובה כנ"ל, **אלכה נא השדה** היינו לחקל תפוחין קדישין רצה לומר לומר להקב"ה בשירות ותשבחות **ואלקטה בשבלים** רצה לומר אלקטה הנצוצים שנפלו על ידי שפגמתם. ועל ידי מי אוכל לבא לידי תיקון אמר הכתוב **אחר אשר אמצא חן בעיניו רצה** לומר אלך אחר צדיק שהוא דבוק בתשובה תמיד שהוא מודע לאישה של נעמי אולי אמצא חן בעיניו ויתקן אותי. **ותאמר לה לכי בתי** בודאי צריך האדם לרדוף אחר צדיק כזה ולדבקה בו:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

37

ספר מאור ושמש - רמזי רות ד"ה ולנעמי

ולנעמי מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בועז וגו' וכל הפרשה. ונראה לפרש מקראי קודש אלו על דרך רמז כי הנה איתא בספרים הקדושים שנעמי מרמז לנועם עליון עולם התשובה מדת בינה המרומז לה"א עילאה שבשם הוי"ה ב"ה ורות מרמזת למדת מלכות ה"א תתאה. והנה כל עבודתינו בעסק התורה והתפלה לתקן את הה' תתאה מדת המלכות להמתיק הדינים ולהשפיע עליה חסדים גדולים עולם התשובה מדת בינה המרומז לה"א עילאה להשפיע רחמים גדולים על הכנסת ישראל, ובזה יש כח להכנסת ישראל להעלות מדת המלכות עד המוחין עלאין הי"ג מכילין דרחמי ומעולם לעולם עד הכתר דאריך אשר זה הוא סוד והתגלות המוחין בחג הקדוש הזה יום מתן תורתנו, ועל כן נאמר ורות דבקה בה כי זה הוא תשוקת מדת המלכות לעלות תמיד אל חיק אמה ה"א עילאה כאשר אמרנו שנעמי היא בחינת ה"א עילאה ורות היא בחינת ה"א תתאה, ועל ידי התשובה והמעשים טובים של בני ישראל עם קרובו יש בידם כח להעלות מדת המלכות לעולם הבינה ולעורר ההשפעות ממוחין העליונים הי"ג תיקונים דאריך על הכנסת ישראל ועל ידי זה יוכל להיות הגאולה שלימה במהרה בימינו. וזה ירומז במקראי קודש ולנעמי מודע לאישה וגו' ממשפחת אלימלך ושמו בעז, רצה לומר בעז מרמז להי"ג תיקונים אשר שרשם הם הג' הויות אשר בהם י"ב אותיות ועם המקור שהוא שורש להי"ג תיקונים הוא י"ג כי בע"ז בגימטריא ע"ט שהוא סוד ג' הויות הקדושים, ואיש נעמי הוא עולם החכמה ומרמז הכתוב שלנעמי שהוא עולם הבינה מודע לאישה וגו' ממשפחת אלימלך ושמו בעז, רצונו שאף לאיש נעמי שהוא חכמה אין לו רק ידיעה ממדרגת הי"ג תיקונים דאריך המרומזים במילת בע"ז כי שם אין שום השגה כלל אף לעולמות העליונים. ותאמר רות אל נעמי אלכה נא השדה ואלקטה בשבלים אחר אשר אמצא חן בעיניו רצה לומר לאשר חשקה וחפצה של מדת מלכות לעלות אל

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

38

חיק אמה, וידוע שאין למדת מלכות עליה רק על ידי המצות ומעשים טובים של הצדיקים, על כן אמרה רות המרמזת למדת מלכות אלכה וגו' ואלקטה על כן וגו' רצה לומר שתלך ללקט המעשים טובים של הצדיקים המסגלים מעשים טובים לעשות נחת רוח ליוצרם וזהו אשר אמצא חן בעיניו. ותאמר לה לכי בתי כי גם עלמא עילאה עולם הבינה המכונה בשם נעמי רצונה בזה בכדי להעלות מדת המלכות ויתיחדו כדי להשפיע רב ברכות ממקור הרחמים הי"ג מכילין דרחמי. ותלך ותבא ותלקט אחר הקוצרים רצה לומר כי הצדיקים נקראים מחצדי חקלא כי הם במעשיהם הטובים ובתפלתם קוצרים ומכריתים כל החוחים והקוצים מארי דדינין אשר רוצים להרע לכנסת ישראל. ויקר מקרה חלקת השדה לבעז אשר ממשפחת אלימלך רצה לומר שהיה למדת המלכות המרומזת ברות עליה לעולם הבינה ומשם עד עולם העליון המרומז במלת אלימלך עד הי"ג תיקונים דאריך המרומז במלת בעז כאשר אמרנו, אמנם לא היה רק דרך מקרה שעוד לא היה על צד העמדה וקיום. ובדרך זה יתפרשו גם יתר המקראות עד **ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלם** רצה לומר שאוכל מרמז ליחוד כמבואר בספרים הקדושים, ואמר בעז המרמז להי"ג תיקונים דאריך שלעת האוכל שהוא היחוד תגש הלם רצה לומר שתגש ותתחזק שם בקיום גמור כי גם תיבת הל"ם עולה ע"ח עם האותיות סוד השלשה הויות הקדושים עם המקור שורש הי"ג תיקונים כנ"ל. **וטבלת פתך בחמץ** רצה לומר שמלת חמ"ץ עולה חק"ל מספר היחוד הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י שהוא חקל תפוחין קדישין. והמבין יבין לפרש גם יתר המקראות על סדר זה. עד **ותאמר לה נעמי חמותה בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך** רצה לומר שאמרה אימא עילאה למדת מלכות הלא אבקש לך מנוח רצה לומר שיהיה היחוד דרך מנוחה וקיום לא דרך מקרה. **הלא בעז מודעתנו** כאמור שהוא מרמז על הי"ג תיקוני דאריך אשר אין לנו השגה בו רק בדרך ידיעה כנ"ל. **הנה הוא זורה את גורן השעורים הלילה** רצה לומר שהוא זורה ומפזר את הדינים המרומזים במלת גורן אשר מספרו ג' פעמים אלקים עם

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

39

הכולל, וגם שעורים מרמז לגבורות, הלילה מרמז לגלות שדומה ללילה, ורצונו שמעולם ההוא מתעוררים הרחמים הגדולים למתק את הדינים ולהכניע כחם שיתפזרו ולא יוכלו להרע להכנסת ישראל. **ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך**, רצה לומר שתתפשט ממלבושי הדין ותתקשט במלבושי שבת כפירוש רש"י ז"ל, ורצה לומר שתעלה לעולמות העליונים מדריגת שבת אשר אין לסטרא דדינא אחיזה לשם כו'. **ובאת וגלית מרגלותיו** רצה לומר שתעלה מדת המלכות עד בחינת הרגלין שהם נצח והוד דעתיקא העומדים במקום נוצר ונקה כנודע מספרים הקדושים כו', **עד ויאמר מי את ותאמר אנכי רות אמתך ופרשת כנפיך על אמתך כי גאל אתה**, רצה לומר ששם מקור הרחמים והגאולה על כן התחננה לפניו על עמה כנסת ישראל שיעורר רחמים העצומים לגאול אותם מגלות החל הזה. ויאמר ברוכה את לה' הטבת חסדך האחרון מן הראשון לבלתי לכת אחרי הבחורים וגו', רצה לומר שדבקות עצמך בעולמות העליונים דיקנא עילאה המכונה בשם זקן כביכול, הטבת בזה יותר מאשר עשית בראשונה כי עד עתה לא רצית לעלות רק עד מדריגת זעיר רק עלית לרום המעלות. **והיה בבוקר אם יגאלך טוב יגאל** רצה לומר שעיקר הגאולה תלויה בתשובה ומעשים טובים אתערותא דלתתא לעורר רחמים עליונים ועיקר התשובה והאתערותא הוא על ידי ההכנעה כי כאשר האדם הוא מכניע את עצמו וחוזר בתשובה שלימה על ידי זה בא האתערותא ומעורר דעת העליון כי זה סוד הדעת שידוע לפני מי חטא. ועל כן משה רבינו שהיה בסוד הדעת נאמר בו והאיש משה עניו מאד וידוע מספרים הקדושים ששם הדעת הוא אהו"ה שעולה טו"ב, ועל כן אמר העולם העליון למדת המלכות הכנסת ישראל **אם יגאלך טוב** רצה לומר שתבא הגאולה על ידי ההכנעה שהוא סוד הדעת שהוא מרומז במלת טו"ב שהוא בגימטריא י"ז מספר שם אהו"ה שם הדעת יגאל, ואם לא יחפוץ לגאלך היינו שבאם ח"ו לא יתעוררו לב הכנסת ישראל להכניע את עצמם בתכלית ההכנעה

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

40

השָׂדֶה וְאֶלְקָטָה בְּשִׁבְלִים²⁹ אַחַר אֲשֶׁר אִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְתֹאמַר לָהּ לְכִי בְּתִי: (ג) וְתִלְךְ וְתִבּוֹא וְתִלְקָט בְּשָׂדֶה אַחֲרֵי הַקְּצָרִים וַיִּקַּר מִקְרָהּ חֲלֻקַת הַשָּׂדֶה³⁰ לְבִעוֹז אֲשֶׁר מִמְּשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ: (ד) וְהִנֵּה בִעוֹז בְּאֵי³¹ מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים יְהוּנָה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ

וגאלתיך אנכי היינו מעצמי אעורר את הרחמים הגדולים לגאול אותם במהרה בימינו
אמן:

²⁹ פירוש הרמחל על הכתובים

ואלקטה בשבלים - כי בתוכם ילוקטו, בחמלת ה' עליהם - אחר אשר אמצא חן בעיניו. **ותלך** - מארצם וממולדתם **ותבא ותלקט בשדה אחרי הקוצרים** - כי עת הקציר הגיע. **ויקרא מקרה חלקת השדה לביעוז אשר ממשפחת אלימלך** - מה' יצא הדבר, הלא הוא מקרה אחד, ככתוב, "כי מקרה האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם". ואלהים חפץ בביעוז הלזה, בעבור זה - ה"מקרה אחד" בידו נתן, ככתוב, "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל". והוא קוצר את עומר השעורים - גרי צדק האלה, כעת השמידו כל רשעי ארץ. והנה בועז בא מבית לחם - כי מקור ברכה הוא מאת ה'. ויאמר לקוצרים ה' עמכם - כל המברך מתברך ראשונה. ויאמרו לו יברכך ה' - כי ימלא פי כל בית ישראל תהלתו, לאמר, הכה שאול באלפיו, וברוך מבנים יהיה דן גור אריה, "ונודעה יד ה' את עבדיו וזעם את אויביו"

³⁰ זהר חדש מדרש רות מאמר השדה הוא חקל תפוחין קדישין

אמר רבי ייסא, חס ושלום לצדקת זו מדברי גנאי, כשירה היתה. דהכי אמר רבי שמעון, כתיב, "ויאמר לה בועז הלא שמעת בתי אל תלכי ללקוט בשדה אחר". מאי כתיב לעיל? "אלכה נא השדה ואלקטה בשבלים". מלמד שנצנצה בה רוח הקודש. אלכה נא השדה, מאן שדה. דקדקה במהימנותא סגיא, ומאן ניהו. הוא שדה אשר ברכו ה'. והוא שדה של תפוחים קדישין:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

41

יהנה: (ה) ויאמר בעז לנער³² הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת: (ו) ויען הנער הנצב על הקוצרים ויאמר נערה מואבית היא

מאי כתיב, ויקר מקרה. ובבלעם כתיב, ויקר אלקים אל בלעם. ויקר, בלשון קרי וטומאה. והכא שינה ואמר ויקר מקרה, הכא בלשון כבוד. כד"א, מה יקר חסדך אלקים:

ומה יקר נפגע בה. חלקת השדה וגו', חולקא דהאי שדה דצדיקיא, ותמן אזלת, ואעלת בחולקא חדא, ואוליפת אורחיה, וידעת ביה מאינן קוצרים. ומאן נינהו. תלמידי חכמים, מחצדי חקלא איקרון:

³¹ זהר חדש מדרש רות

אדהכי והנה **בועז בא**. הצדיק בא, אתא טעין ברכאן, וכמה קדושין. ויאמר לקוצרים. מאי קוצרים. לעילא אינן בי דינא, דנהדרי גדולה דתמן. ה' עמכם, השתא יהיב להו ברכאן וקדושים. ואינן אמרין יברכך ה', והבין ליה תוקפא לשאבא ממקורא דחיי, מגו עלמא דאתי:

למי הנערה הזאת. תיאובתיה לשאלה עלה, דרחימו דיליה בה. והכי אמר בוצינא קדישא ר"ש, מגילה דא, רמז לתורה דהא אתערת לצדיקיא, רזא דתורה שבכתב, לאתחברא בתורה שבעל פה. ובגין כך תקינו רבנן למגילה זו בשבועות. בזמן מתן תורה:

³² פירוש הרמח"ל על הכתובים

ויאמר בועז לנערו - כי מידי בואם לעבוד עבודת ה', לא לפי רגע ינתן להם מתנה לחסות תחת כנפי השכינה, כי בראשונה תחת העבד הנאמן יושמו, כי הוא נער שר העולם - הנצב על הקוצרים ככתוב, "כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמורי" וגו'. "הנה אנכי שולח מלאך לפניך".

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

42

השָׁבָה עִם נְעָמִי מִשָּׂדֶה מוֹאָב: (ז) וְתֹאמַר אֶלְקָטָה נָא וְאֶסְפְּתִי בְעִמְרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וְתָבֹא וְתַעֲמֹד מֵאֵז הַבֶּקֶר וְעַד עֵתָה זֶה שְׂבָתָה הַבַּיִת מֵעַט: (ח) וַיֹּאמֶר בְּעַז אֵל רֹת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בְּתִי אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה³³ וְכִה תִדְבְּקִין עִם³⁴

למי הנערה הזאת - פירושו, לך יאתה. בעת ההיא הוא מביא אותה אליו וכה ידבר - נערה מואביה היא - מואבי ולא מואביה נאסרו לבא בקהל ה'. וכעת בני ישראל לארצם ישובו, והחזיקו עשר נשים בכנף איש יהודי, כי תשש כחם כנקבה, ולא עוד יאמרו בעלונו אדונים זולתך.

ותאמר אלקטה נא ואספתי בעמרים - לקט שכחה ופאה מה שיותר עם קדש משבעם, כי ה' אלהים אמת אשר חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, יניח מקום להם להתגדר בו אחרי הקוצרים השפע, שבע רצון. ותבא ותעמוד - בנסיונה, לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא, חוטבי עצים ושואבי מים, תחת היותם בארצם לבטח. **מאז** - כאור בוקר יזרח שמש לשה פזורה ישראל - מאז הבוקר, **ועד עתה** - סוף הימים, הנם עובדים ועושים את מלאכתם, הגם כי מעט היא, כי בני ישראל עבדו את ה' מאז היותם - זה שבתה הבית מעט.

על כן אם באו **הלא שמעת בתי** - לא יחזרו לעבוד אלהים אחרים - אל תלכי ללקוט בשדה אחר. וזו הדרך לכו בה - וכה תדבקין עם נערותי. ואם עיניך בשדה אשר יקצורו, ולא בשדה אחר. הלא צויתי את הנערים לבלתי נגעך, וצמית - לקבל הצריך להם. והלכת אל הכלים - כי המה לא יבואו אל הקדש פנימה, כי אם בחוץ יעמודו. ושתית מאשר ישאבון הנערים - כי מירושלים תצא שארית אל העמים אשר ישובו לעבוד את ה':

³³ זהר חדש מדרש רות מאמר השדה, הוא חקל תפוחין קדישין

וגם **לא תעבורי מזה**. רב ייבא סבא אמר הכי. מלמד שהראה לה כרובים. ואית בספרא דאדם, דאע"ג דאתחרב בי מקדשא, דלא תזוזי מחד כרוב לעלמין. כגוונא דא, הה"ד, **וגם לא תעבורי מזה**, לא תזוזי מחד מנהון לעלמין:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

43

נְעֻרְתִּי³⁵: (ט) עֵינֶיךָ בְּשֹׁדָה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן³⁶ וְהִלַּכְתָּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא צְוִיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעַךְ³⁷ וְצָמַת וְהִלַּכְתָּ אֶל הַפְּלִימִים³⁸

ועל דא איהי אמרת עם הנערים, אינון ב' כרובים, תדבקין ודאי. וכן באינון רתיכין נוקבי. כד"א, עיניך בשדה אשר יקצרון והלכת אחריהן. האי קרא לדרשא הוא דאתא. אבל עיניך, הם עיני ה' משוטטות בכל הארץ. בשדה אשר יקצרון, דהואיל דמשטטי בכל עלמא, והלכת אחריהן למנדע:

³⁴ השל"ה הקדוש - הגהות למסכת שבועות תורה אור צו, הגרים, הגה"ה שנייה וכה תדבקון בנערותי, רמז לה סוד היחוד דשמע. כי נודע כי שמע ישראל וגו' הוא סוד היחוד האצילות, וסוד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יחוד מלכות בשבע נערותיה והיא מיוחדת למעלה. ובפסוק שמע הם כ"ה אותיות, ובברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כ"ד אותיות, כולם מ"ט אותיות נגד מ"ט שערי בינה. וסוד מ"ט הוא אפשרית ההשגה שהשיג משה רבינו ע"ה, והבינה היא ה' ראשונה מהשם, ובהתחברך ה' למ"ט נעשה 'מטה' משה, ועל ידו נתנה תורה קול התור נשמע בארצנו. ובהתחברך ה' לרות שהוא תורה. על כן רמז לה וכה, הוא שמע ישראל כ"ה אותיות, תדבק עם ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שהם סוד הנערות:

³⁵ זהר חדש מדרש רות

הלא שמעת בתי אל תלכי ללקוט בשדה אחר. אלין אינון רתיכין קדישין, דבריר ליה יעקב קדישא, אדרין קדישין, דלא מתערבן באחרנין. כד"א, וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. ועל דא, לא תלכי ללקוט בשדה אחר, לא תתרעי במלכו אוחרי וברתיכין אחרנין. וגם לא תעבורי מזה, מן אילין כתרין דילך, לא תזוזי לעלמין. מזה לא תזוזי מבעליך. לא תזוז מניה לעלמין:

וכה תדבקין עם נערותי, סגיאין שמהן אינון לה, וחד מנהון כ"ה. כד"א, וחסידיך יברכו"כה. וכה תדבקין, עם אלין רתיכין עולימתאן דאתברירו לך לאתדבקהו:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

44

36 זוהר חלק ב דף ריז :

רבי יהודה פתח קרא ברות, (רות ב ט) עיניך בשדה אשר יקצרון וגו', האי קרא אית לאסתכלא ביה, אמאי אצטריך הכא למכתב, אמר ליה רבי יצחק, אי הכי כמה קראין אינון באורייתא דאתחזיאו דלא אצטריכו למכתב, וחמינן דכלהו רזין עלאין, אמר רבי יהודה, האי קרא מאן דחמי ולא אסתכל ביה, כמה דלא טעים תבשילא דמי. אלא רזא הכא, וברוח קדשא אתמר, בגין דחמא בעז דיינא דישראל, ענוותנותא דהיא צדקת, דלא מסלקא עינא למחמי באתר אחרא אלא לקמה, וחמאת כל מה דחמאת בעינא טבא, ותוקפא דמצחא לא הוה בה, שבח עינהא. בגין דאית עיינין דבגינהון לא שלטא ברכתא בהווא אתר, ואיהו עינא טבא חמא בה, דכל מה דאסתכלת הוה בעינא טבא, ותו דחמא דהוה אצלח בידהא, כל מה דהות לקטא אתוסף בחקלא, ובעז אסתכל דרוחא קדישא שריא עלה, כדין פתח ואמר, עיניך בשדה אשר יקצרון וגו', אי תימא בגין אינון לקטין כל אינון אחרנין, היך אמר דתהך אבתרייהו, לא אצטריך למכתב אלא ולקטת אחריהן, מאי והלכת אחריהן, אלא בגין עינהא קאמר, עינהא דהו גרמין ברכתא לקטין סגיאיין, ועל דא והלכת אחריהן, בתר עיניך, כל שאר בני עלמא לית להו רשו למיהך בתר עינוי, ואנת לבתר עיניך, דעיניך גרמין ברכאן סגיאיין. דבר אחר עיניך בשדה אשר יקצרון, בעז חמא ברוח קודשא דזמינין לנפקא מינה מלכין עלאין שליטין, דאינון עיינין דכלא, כמה דהות תמר, דכתיב בה (בראשית לח) ותשב בפתח עינים, אתישבת בפתחא דנפקין מינה מלכין שליטין עלאין, דאקרון עיינין, כמה דאת אמר (במדבר טו כד) אם מעיני העדה, כמה דכל שייפי גופא לא אזלין אלא בתר עיינין, ועיינין אינון מנהגין לכל גופא, אוף הכי מלכין וסנהדרין וכל אינון שליטין, כלא אזלין אבתרייהו, (ס"א כמה דאזלין שייפין בתר עיינין), ובגין כך אמר לה עיניך, אלין מלכין ושליטין דזמינין למיפק מינה. בשדה, מאן שדה, דא ציון וירושלם, דכתיב (מיכה ג יב) ציון שדה תחרש, וכתיב (בראשית כז כז) כריח שדה אשר ברכו יהו"ה, דא ירושלם, ועל דא כתיב עיניך בשדה, דאינון עיינין דילה

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

45

דזמינין למיפק מינה, לא יהון שליטין אלא בשדה. אשר יקצרון, דהא מההוא שדה הוון נקטין כל בני עלמא תורה ונהורא דנהיר, דכתיב (ישעיה ב ג) כי מציון תצא תורה. והלכת אחריה, באלין עובדין דכשרן דאנא חמינא בך. הלא צויתי את הנערים וגו', כמשמע דיליה, בגין דאתתא דעתהא קלה. וצמית, לישנא דנקיות נקט, וצמית, דאי תיאובתיך לאדבקא בבר נש, לקיימא זרעא בעלמא, והלכת אל הכלים, אלין אינון צדיקיא דאקרון כלי יהו"ה, דכתיב (שם נב יא) הברו נשאי כלי יהו"ה, דזמינין צדיקיא לאייתאה לון כל עלמא דורונא למלכא משיחא, ואינון כלי יהו"ה, מאנן דקודשא בריך הוא אתהני בהו, אלין אינון מאנן תבירין, תבירין אינון בהאי עלמא בגין לקיימא אורייתא, ושימושא דקודשא בריך הוא אשתמש בהו, לא אשתמש אלא מגו הני כלים, וכד תתדבק בהו, ושתית וגו'.

37

(1) זהר חדש מדרש רות מאמר אלכה נא השדה, הוא חקל תפוחין קדישין הלא צויתי את הנערים לבלתי נגעך, דהא כרובים לא משתככי לעלמין, בגין לינקא מינה. כד"א, למען תמוצו והתענגתם מזיז כבודה. ובההוא זימנא דאיהי אזלת בתר עיינין, למחמי כל עובדין דעלמא, אינון כרובין לא קרבין בהדה, ולא מתערין לינקא מינה:

38 זהר חדש מדרש רות מאמר אלכה נא השדה

הוא חקל תפוחין קדישין וצמית והלכת אל הכלים. וצמית, כד תיאובתיך לינקא מרזא דעלמא עילאה, באתערו דאינון כרובין, ובגינהון איהי משתקיא משקיו עילאה, הה"ד, ושתית מאש"ר ישאבון הנערים, אינון כרובים. אל הכלים, אינון מקורין עילאין דאיקרון אנפי רברבי:

עד כאן הוא דעתין דמילין סתימין, וקדושה עילאה, המלין דהאי מגילה, וכולא בדיוקנא עלאה, ורזין סתימין. קמו ונשקוהו. אמרו, זכאה דרא דזכיח לכל האי למנדע

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

46

וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאַבוּן הַנְּעָרִים: (י) וַתִּפֹּל עַל פְּנֵיהָ³⁹ וַתִּשְׁתַּחֲו אֶרְצָה וַתֹּאמֶר אֱלֹהֵי מִדּוּעַ מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהִכִּירַנִי וְאַנְכִי נִכְרִיָּה: (יא) וַיַּעַן בְּעֵז וַיֹּאמֶר לָהּ הֲגַד הֲגַד לִי כָּל אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת חֲמוּתְךָ⁴⁰ אַחֲרֵי מוֹת אִישׁךָ וַתַּעֲזֹבִי אֶבְיֶיךָ וְאֶמְךָ וְאֶרְצְךָ מוֹלְדֶתְךָ

מגו בוצינא קדישא, מלין קדישין, מלין דחכמתא. על דא כתיב, אשרי אדם מצא

חכמה ואדם יפיק תבונה:

³⁹ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותפול על פניה - כדרך כל העבדים. מדוע מצאתי חן בעיניך - כי חסד הוא להכירני ואנכי נכריה. והגם כי נכריה היא, יחשב לה עזבה את עמה ואת אלהיה האיש המת:

⁴⁰ פירוש הרמח"ל על הכתובים

אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך ותעזבי כו' כדרך הנכון. ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום - הלא הם בני ישראל אשר שונאיהם מאסו להכיר אותם ויתנכרו אליהם. בעבור זה - ישלם ה' פעלך כו' מעם ה' אלהי ישראל - כי בעת ההיא יהיה ה' אחד ושמו אחד. וגם גויי הארץ המתיהדים, מאת ה' יקבלו, ולא ילכו עוד איש בשם אלהיו, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ, וידעו כל בשר כי פי ה' דבר. ותאמר אמצא חן בעיניך אדוני - שריה זה, הגם כי הוא שר צבא אדני, לנתוש ולנתוץ להאביד ולהרוס, גם הוא על גרי הצדק ירחם, הבאים לחסות בצל ה', וימצאו חן בעיניו. ומאויב יהיה להם לאוהב. וינחם אותם וידבר על לבם. ובעבור זה יתנו לו תודה, ויאמרו, כי נחמתני. אמנם לא כל אשר ימלא את ידו יהיה לרצון, כי חסידי אומות העולם לבדם ירצו לעבוד את ה' - וכי דברת על לב שפחתך - כי לב האומות ירצה, והשאר יכרתו. ועל כן לא יהיו הגרים האלה הולכים בדרכי אבותיהם אשר לא לעבדים אלא לשפחות ניתנו - ואנכי לא אהיה כאחת שפחותיך. ובהיות ששלש פעמים בשנה יעלו כל משפחות האדמה אל הר ה' לקבל מזונם - ויאמר לה בועז לעת האכל גשי הלום - הלא על זה כתוב, "ותקרא

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

47

וּתְלִכֵי אֵל עִם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם: (יב) יִשְׁלַם יְהוָה פְּעֻלָּךְ וְתִהְיֶי מְשַׁפְּרֶתְךָ שְׁלֵמָה מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לְחַסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו: (יג) וַתֹּאמֶר אֲמָצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי כִּי נִחַמְתָּנִי וְכִי דִבַּרְתָּ עָלַי לֵב שִׁפְחָתְךָ וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה בְּאֶחָת שִׁפְחָתֶיךָ: (יד) וַיֹּאמֶר לָהּ בְּעֵז לְעַת הָאֶכֶל גִּשְׁי הָלֶם וְאָכַלְתָּ מִן הַלֶּחֶם וְטִבַּלְתָּ פִתְךָ בְּחֹמֶץ⁴¹ וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקּוֹצְרִים וַיִּצְבֹּט לָהּ קְלִי וַתֹּאכַל וַתֵּשֶׁבַע וַתִּתֵּר: (טו) וַתִּקֶּם לְלֶקֶט וַיִּצֹו בְּעֵז אֶת נְעָרָיו לֵאמֹר גַּם בֵּין הָעֹמְרִים תִּלְקֹט וְלֹא תְכַלְימוּהָ: (טז) וְגַם שָׁלַח תִּשְׁלַח לָהּ⁴² מִן הַצִּבְתִּים

את שם הבאר באר לחי רואי" כי אמרה הגם הלום ראיתי אחרי רואי" כי שם נגלה אליה האלהים, ועל כן תבא לבית אל לאכול גם היא את הלחם - ואכלת מן הלחם. אמנם וטבלת פתך בחומץ - כראוי לעצל, כי אליה וקוץ בה, להם יאתה, ועבודתם היא המחמצת, ותשם מר במתוק, כאשר נאות להם, אשר לא עבדו את ה' מלפנים. על כן, ותשב מצד הקוצרים - כי מן הצד תעמוד לקבל לחם קל - ויצבט לה קלי. ובהיות כי לא הוכנה לקבל מימי קדם, גם מן המעט - ותאכל ותשבע ותותר. אז יקומו - ותקם ללקט. וגם בין בית ישראל בארצם ישבו לעבוד עבודתם - גם בין העמרים תלקט ולא תכלימוה. וגם תורת ה' תמימה, לא לעון יהיה, להניח להם ילמדוה:

⁴¹ של"ה הקדוש - שם -

עוד צריך שתדע עולם הבא מכונה בשם יין, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לד, עין לא ראתה זהו יין המשומר כו'). וחלק חסידי אומות העולם והגרים הוא בערך חומץ בן יין. זהו שרמז ענין שלך הוא כטובל לחם בחומץ, כי את לחם הפנים והיית נטבל בחומץ, כלומר דרך העברה ביאתך, כי באת לחסות תחת כנפיו וכדפרישית.

⁴² פירוש הרמח"ל על הכתובים

וגם שול תשולו לה מן הצבתיים ועזבתם ולקטה - אמנם מעט מזער לא כביר, כי אז לא על זה יהיה חרון אף ה' על ישראל - ולא תגערו בה. עוד כל ימי הארץ תלקט - ותלקט בשדה עד הערב. אמנם אינם כי אם שעורים, כי החטים לבני ישראל ניתנו - ויהי כאיפה שעורים. בימים האלה גם הם יעלו ויבואו אל בית ה' ובידיהם מנחה -

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

48

וְעִזְבֶתְמָם וְלִקְטָהּ וְלֹא תִגְעְרוּ בָהּ: (יז) וְתִלְקֹט בְּשָׂדֶה עַד הָעֶרֶב וְתִחַבֵּט אֶת אֲשֶׁר לִקְטָהּ וְיְהִי כְּאִיפָה שְׂעָרִים: (יח) וְתִשָּׂא וְתִבֹּא הָעִיר וְתִכָּרַח חַמּוֹתָהּ אֶת אֲשֶׁר לִקְטָהּ וְתוֹצֵא וְתִתֵּן לָהּ אֶת אֲשֶׁר הוֹתֵרָה מִשְׂבָּעָה: (יט) וְתֹאמֶר לָהּ חַמּוֹתָהּ אִיפָה לִקְטָתְּ הַיּוֹם⁴³ וְאָנָּה עָשִׂיתָ יְהִי מִכִּירְךָ בְּרוּךְ⁴⁴ וְתִגַּד לְחַמּוֹתָהּ אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמּוֹ וְתֹאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ⁴⁵ הַיּוֹם בְּעֵז: (כ) וְתֹאמֶר נְעַמִּי לְכֻלְתָּהּ בְּרוּךְ הוּא לִיהוָה אֲשֶׁר לֹא עִזַּב חֶסְדּוֹ אֶת הַחַיִּים⁴⁶ וְאֵת הַמֵּתִים

ותשא ותבא העיר ותרא חמותה את אשר לקטה ותוצא ותתן לה את אשר הותירה משבעה:

⁴³ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותאמר לה חמותה איפה לקטת היום ואנה עשית - לראות אם יאמרו כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אמנם, יהי מכירך ברוך - הלא הוא שריה זה שאמרנו, כי כל המברך מתברך. אמנם גם הם ידעו את ה' מקטנם ועד גודלם, יכירו וידעו כי לא גבורתם, כי אם שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז.

⁴⁴ זהר חדש מדרש רות

יהי מכירך ברוך, מאן ברוך. דא שלמה. מלך שהשלום שלו. וע"ד, והמלך שלמה ברוך. בשמא דא, תהא מתברכא מכל אלין שית סיטרין. כדין איהי עלמא דאתי, יהבת לה תוספת ברכאן, על אינון דאית לה. הה"ד, ותוצא ותתן לה את אשר הותירה משבעה, דא תוספת קדושן וברכאן:

⁴⁵ זוהר חלק א דף יג ע"ב

פקודא תשיעאה, למיחן למסכני, ולמיהב לון טרפא, דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, נעשה אדם בשותפא כלל דכר ונוקבא, בצלמנו עתירי כדמותנו מסכני דהא מסטרא דדכורא עתירי, ומסטרא דנוקבא מסכני, כמה דאינון בשותפא חדא, וחס דא

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

49

ותאמר לה נעמי קרוב לנו האיש מגאלנו הוא: (כא) ותאמר רות המואביה גם כי אמר אלי⁴⁷ עם הנערים אשר לי⁴⁸ תדבקין עד

על דא, ויהיב דא לדא, וגמיל ליה טיבו, הכי אצטריך בר נש לתתא למהוי עתירא ומסכנא בחבורא חדא, ולמיהב דא לדא, ולגמלאה טובא דא לדא. וירדו בדגת הים וגו', רזא דגן חמינן בספרא דשלמה מלכא, דכל מאן דחס על מסכני ברעותא דלבא, לא משתני דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם הראשון, וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה, שליט על כל בריין דעלמא בההוא דיוקנא, הה"ד (בראשית ט ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו', כלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה, בגין דדא הוא פקודא מעליא לאסתלקא בר נש בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין, מנא לן מנבוכדנצר, אע"ג דחלם ההוא חלמא, כל זמנא דהוה מיחן למסכני לא שרא עליה חלמיה, כיון דאטיל עינא בישא דלא למיחן למסכני, מה כתיב (דניאל ד) עוד מלתא בפום מלכא וגו', מיד אשתני דיוקניה ואטריד מן בני נשא, ובגין כך נעשה אדם, כתיב הכא עשיה, וכתיב התם (רות ב יט) שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז:

⁴⁶ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ברוך הוא לה' אשר לא עזב חסדו את החיים - הנם עם בני ישראל. ואת המתים - גויי הארץ. ומדוע יכול לעשות כל זה - קרוב לנו האיש מגואלנו הוא - גם גואל נקרא, בהיותו שר צבא ה':

⁴⁷ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותאמר רות המואביה גם כי אמר אלי - כי זהו הדרך הישר אשר יתדבקו על בני ישראל - עם הנערים אשר לי תדבקין עד אם כלו את כל הקציר אשר לי - כי בזה הנם כריח שדה אשר ברכו ה' נקשרים. ולא יפגעו בכך בשדה אחר - שדה קוצים. והנה כעת יכלה קציר השעורים וקציר החטים, הלא ישוב העפר על הארץ כשהיה,

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

50

אם פלו את פל הקציר אשר לי: (כב) ותאמר נעמי אל רות פלטה טוב בתי כי תצאי עם נערותיו ולא יפגעו בך בשדה אחר: (כג) ותדבק בנערות בעז ללקט עד פלות קציר השעורים וקציר החטים ותשוב את תמותה:

פרק ג

(א) ותאמר לה נעמי תמותה בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך: (ב) נעתה הלא בעז מנעתנו אשר היית את נערותיו הנה הוא זכה את גרן השעורים הלילה: (ג) ורחצת וסכת ושמת שמלתך {שמלתך} עליך⁴⁹ ויבדת {ויבדת} הגרן אל תודעי לאיש עד

אם כן גם הם יבקשו מנוחה לעתיד - ג הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך. ובהקרב יום ה' יום הדין הגדול, אז לשריה ניתן לתקן את השעורים הללו, לזרות מהם התבן, אשר על זה כתוב, "תזרם ורוח תשאם" - הנה הוא זורה את גורן השעורים הלילה - כי המתחיל במצוה אומרים לו גמור:

⁴⁸ זהר חדש מדרש רות מאמר אלכה נא

גם כי אמר אלי עם הנערים, אלין כרובין קדישין, דכל תיאובתא דילה כהו. מלה דא ברזא קדישא איהו:

ואי תימא, מלה כדיבא אמרת, והא איהו אמר וכה תדבקין עם נערותי, ולא אמר עם הנערים. אלא שמא דאיקרי כה, לאו איהו אלא כד אתקנת על תרין כרובים, לקבלא ברכאן ברזא דכ"ה אתוון דיחודא, דאינון שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. הא חמש ועשרים אתוון דיחודא, בתקונא דכרובין, דכיון דאתקנת בהו, כדין נתקרי כ"ה, וכדין אמר וכ"ה תדבקין. ועם כל דא, עם נערותי. דכולא אצטריך, דלא לשבקא לון דוכרין ונוקבין:

⁴⁹ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך - להמחות כל מעשיהם אשר עשו. אמנם - וירדת הגורן - אשר שם הדין יעשה מכל ילוד אשה. אל תודעי לאיש עד כלותו לאכול ולשתות - כי אין ראוי יבוא העבד לאכול אם לא אכל ושתה רבו:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

51

פלתו לאכל ולשתות: (ד) ויהי בשכבו וידעת את המקום אשר ישכב שם⁵⁰ ובאת וגילית מרגלותיו וישכבתי {ושכבת} והוא יגיד לך את אשר תעשין: (ה) ותאמר אליה כל אשר תאמרי {אלי} אעשה: (ו) ותרד הגן ותעש ככל אשר צוהה תמותה: (ז) ויאכל בעו וישת וייטב⁵¹ לבו⁵² ויבא לשכב בקצה הערמה⁵³ ותבא בלט ותגל מרגלותיו ותשכב: ⁵⁴(ח) ויהי בתצי הלילה ויתרד האיש וילפת

⁵⁰ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ויהי בשכבו וידעת את המקום אשר ישכב שם. - כי ידעו המנוח אשר לבני ישראל יהיה. ובאת וגילית מרגלותיו ושכבת - תחת רגליו, כי בשפל ישבו. והוא יגיד לך את אשר תעשין - כי בידו נפקדו. ותאמר אליה כל אשר תאמרי אעשה - הלא זוהי תחלת המחשבה, באשר תמותי אמות ושם אקבר, להעשות כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, לעבוד את ה' שכם אחד. ותרד הגורן וגו':

⁵¹ זוהר חלק ב דף קכח ע"ב

כמה דאת אמר (תהלים כז ח) לך אמר לבי, (שם עג כו) צור לבבי, (משלי טו טו) וטוב לב, (רות ג ז) וייטב לבו, כלהו בקודשא בריך הוא קאמר.

זוהר חלק ב דף ריח עמוד א

רבי יוסי פתח ואמר, (רות ג ז) ויאכל בעז וישת וייטב לבו, מהו וייטב לבו, דברייך על מזוניה, ואוקמוה, ודא איהו רזא, דמאן דמברך על מזוניה, דא אוטיב ללביה, ומאן אוטיב (נ"א ומאן איהו), כמה דכתיב (תהלים כז ז) לך אמר לבי, וכתיב (שם עג כו) צור לבבי וגו', ובגין דברכת מזונא חביבא קמי קודשא בריך הוא, כל מאן דברייך על שבעא, אוטיב וחדדי לאתר אחרא.

פירוש הרמח"ל על הכתובים

ויאכל בעז וישת וייטב לבו - מאכל ומשתה הנשמה הלא היא תורת ה', אשר עליה יחיה האדם. ויבא לשכב בקצה הערמה - בהגיע כל המעשים לקציהם. אז - ותבא

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

52

בלט - בכח הטל המחיה את המתים יבואו. ותגל מרגלותיו ותשכב. וזהו יד יעק"ב האוחזת בעקב עשו. והיות כל זה בגרים נולד מגלות בני ישראל אשר [הגיגו] בעדם ובעד הבאים אליהם - ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת. ומזה נולד - והנה אשה שוככת מרגלותיו. ויאמר מי את - כי כן שאול ישאלו גם לכל אשר ילך לבית עולמו, לראות אם מכיר את עצמו. וכאשר תשיב כשורה, אזי לרצון תהיה, כי הלא במסור עצמם ביד ה' לבלתי לכת אחרי הבחורים - ואינם יודעים אם יהיו אפר תחת רגלי עם קדוש - אם דל. או אם יתענגו ברוב טוב - ואם עשיר. וה' אלהי ישראל ועמו ישמחו בם, כי ברוב עם הדרת מלך - כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את:

52 זוהר חלק ב דף ריח .

רבי יוסי פתח ואמר, (רות ג ז) ויאכל בעז וישת וייטב לבו, מהו וייטב לבו, דבריק על מזוניה, ואוקמוה, ודא איהו רזא, דמאן דמברך על מזוניה, דא אוטיב ללביה, ומאן אוטיב (נ"א ומאן איהו), כמה דכתיב (תהלים כז ז) לך אמר לבי, וכתיב (שם עג כו) צור לבבי וגו', ובגין דברכת מזונא חביבא קמי קודשא בריך הוא, כל מאן דבריק על שבעא, אוטיב וחדי לאתר אחרא.

53 זוהר חלק ב דף ריח :

תא חזי, בעז טב עינא הוה, תוקפא דמצחא לא הוה ביה לעלמא, מה כתיב **ויבא לשכב בקצה הערמה**, רזא דכתיב (שיה"ש ז,ג) בטנך ערמת חטים. מהכא אוליפנא, כל מאן דמברך ברכת מזונא כדקא יאות, בחדוה ברעותא דלבא, כד סליק מהאי עלמא, אתר אתתקנא ליה גו רזין עלאין בהיכלין קדישין, זכאה איהו בר נש דנטיר פקודי דמאריה, וידע רזא דלהון, דלית לן פקודא ופקודא באורייתא דלא תליין ביה רזין עלאין, ונהורין וזיוין עלאין, ובני נשא לא ידעי ולא משגיחין ביקרא

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

53

דמאריהון, זכאה חולקהון דצדיקיא אינון דמשתדלי באורייתא, זכאין אינון בעלמא
דין ובעלמא דאתי.

54 זוהר חלק א דף קפח :

תרין נשין הוו דמנייהו אתבני זרעא דיהודה, ואתו מנייהו דוד מלכא ושלמה מלכא
ומלכא משיחא, ואלין תרין נשין דא כגוונא דדא, תמר ורות דמיתו בעלייהו
בקדמיתא, ואינון אשתדלו לעובדא דא, תמר אשתדלת לגבי חמוה דאיהו קריב יתיר
לבנוי דמיתו, מאי טעמא איהי אשתדלת לגביה, דכתיב כי ראתה כי גדל שלה והיא
לא נתנה לו לאשה, ובגין דא אשתדלת בעובדא דא לגבי חמוה. רות מית בעלה,
ולבתר אשתדלת בעובדא דא לגביה דבעז, דכתיב
ותגל מרגלותיו ותשכב, ואשתדלת בהדיה, ולבתר אולידת ליה לעובד, ואי תימא
אמאי לא נפיק עובד מאתתא אחרא, אלא ודאי היא אצטריכת ולא אתתא אחרא,
ומתרין אלין אתבני ואשתכלל זרעא דיהודה, ותריוייהו בכשרות עבדו, למעבד טיבו
עם אינון מיתייא, לאתתקנא עלמא לבתר.

תיקוני זהר דף מה :

וכד נפילת, נפילת לרגלוי, הדא הוא דכתיב (רות ג') ותגל מרגלותיו ותשכב,
ואתנפלת קדמיה בנפילת אפים, בגין צדיק דאיהו ח"י עלמין עני בגלותא, וצדיק כד
איהו לבר מאתריה אתמר ביה נשקו בר פן יאנף, ושכינתא כד איהי לבר מאתרהא
אתקריאת ברייתא, איהו בר ואיהי ברייתא:

תיקוני זהר דף קלב :

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

54

והנה אשה שִׁכְבַת מִרְגְּלוֹתָיו: (ט) וַיֹּאמֶר מִי אַתְּ וַתֹּאמֶר אֲנִי רוּת אֲמֶתֶךָ וּפְרִשְׁתָּ כְּנֶפֶךָ⁵⁵ עַל אֲמֶתֶךָ כִּי גֹאֵל אֶתְּהוּ⁵⁶: (י) וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה

תא חזי אית בני נשא דממללך בנענועה דעיינין, ואחרנין בנענועה דידין, ואחרנין בנענועה דרישא, ואחרנין בנענועה דגופא, ואחרנין בנענועה דרגלין, דא איהו דבכל אתר דנשמתיה ביה, תמן עביד נענועה יתיר בההוא אתר:

אמר ליה רבי אלעזר, אבא, וכי נשמתא לא איהי באתר ידיעא בלבא, ואפשטותה בכל אברין דלבא, אמר ליה ברי, והא כתיב בה

ותגל מרגלותיו ותשכב, כפום עובדוי דבר נש הכי נפיק לה מאתרהא, ונחית לה לבר מאתרהא, כגוונא דשכינתא דאתמר בה ובפשעיתכם שלחה אמכם, ותיובתא שלימתא, מאן דאתיב לה לאתרהא דהות בקדמיתא, דבזמנא דנשמתא איהי בלבא אתקריאת מטרוניתא, כד נפקת מלבא לא אתקריאת מטרוניתא, כפום חובוי דבר נש הכי נחית לה מדרגא לדרגא ומאבר לאבר, עד דנחית לה לרגלוי, וכפום זכוון דיליה הכי סליקת, עד דסליקת לאתרהא, ובגין דא בכל אתר דנחתת, תמן עבדת תנועה יתרה בההוא אבר יתיר מאחרנין:

וכען זה התבאר בתיקו"ז דף קמד ע"ב על הפסוק "ראשך עליך ככרמל" עיי"ש.

זוהר חלק ב דף קיז :

ותגל מרגלותיו ותשכב האי איהו (משלי ל כג) ושפחה כי תירש גבירתה (ד"א ומסטרא דצדיק גמור), שפחה יצר הרע נוקבא, דיצר הרע דכר בגיניה אתמר (ישעיה מב ח) וכבודי לאחר לא אתן, (במדבר א נא) והזר הקרב יומת.

⁵⁵ זוהר חלק ב דף קיב .

רות אמרה (רות ג ט) ופרשת כנפיך על אמתך, בגין לאזדווגא בהדיה דצדיק למעבד תולדין, וקודשא בריך הוא פריש גדפוי על בר נש בגין לאפשא בעלמא.

⁵⁶ ספר שערי אורה - השער השלישי והרביעי - הספירה השמינית והשביעית

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

55

את ליהנה בתי היטבת חסדך האחרון מן הראשון לבלתי לקח אחרי הבחורים אם דל ואם עשיר: (יא) ועתה בתי אל תיראי כל אשר תאמרי אעשה לך כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את: (יב) ועתה כי אמנם כי {אם} גאל אנכי וגם יש גאל קרוב ממני⁵⁷

הנני מאיר עיניך בעזרת השם בסוד סתום חתום. דע כי לעתיד לבוא, בבוא שם יהו"ה יתברך לגאול את ישראל ולקבל כנסת ישראל בזרועותיו, יפשיט כל המלבושים וכל הכינויים ואז יקבל אליו כנסת וילבש כל המלבושים וכל הכינויים על שניהם, עליו ועל כנסת ישראל, והם כאחד מבפנים כדבר אחד שאינו נפרד זה מזה, וכל שאר המלבושים והכינויים חופפין על שניהם מבחוץ, כדמיון השמשים העובדים את אדוניהם, וזהו סוד: ופרשת כנפיך על אמתך כי גואל אתה (רות ג, ט). כלומר, בשעה שתפרוש כנפיך ומלבושך על כנסת ישראל, בשעת הגאולה, וכל השרים חופפין מבחוץ, אזי יקויים מקרא שכתוב; והיה י"י למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה י"י אחד ושמו אחד (זכריה יד, ט). ואז יתייחד השם עם ישראל לבד, וכל שאר השרים והעובדי גילולים יעמדו כולם מבחוץ, משמשים ועומדים, והשם הגדול יהו"ה יתברך דבק עם כנסת ישראל לעולם, וזהו: וארשתך לי לעולם (הושע ב, כא). ולא יהיה עוד פירוד והבדל, אלא י"י בעצמו מאיר את כנסת ישראל ושניהם כשני חושקים אינם נפרדים זה מזה.

⁵⁷ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ועתה כי אמנם כי גואל אנכי וגם יש גואל קרוב ממני - הלא כתוב, "שרש ישי אשר עומד לנס עמים אליו גוים ידרושו" כי הכל לו יהיה, ומי בראש בן ישי בראש, ראשון לכל דבר שבקדושה. ליני הלילה הלא הוא שארית הלילה, הנשארה עדי יאיר היום, וגאולת ישראל שלימה תהיה. כי עוד חזון למועד, וגוג יבא על אדמת ישראל. אמנם כתום כל הדברים האלה "וכאור בוקר יזרח שמש" - והיה בבקר - "בקר לא עבות" אל עם ה' הגאולים. בעת ההיא למשיח בן אפרים יהיה, אם לתת גאולה הוא אל הגרים האלה, או אם שריה יגאלם - אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפוץ לגאלך

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

56

(יג) ליני הלילה וְהָיָה בְּבֹקֶר אִם יִגְאָלְךָ טוֹב יִגְאָל⁵⁸ וְאִם לֹא יִחַפֵּץ לְגְאָלְךָ וְגְאָלְתִּיךָ אֲנֹכִי חַי יְהוָה שְׁכָבִי עַד הַבֹּקֶר: ⁵⁹(יד) וְתִשָּׁכֵב

וגאלתיך אנכי - כי המתחיל במצוה אומרים לו גמור, ועל כן נשבע להם לאמר, חי ה' שכבי עד הבקר:

⁵⁸ תיקוני זהר דף כב :

אור דעינא הוא עמודא דאמצעינא, בת עין ביתא דילה, בההוא זמנא דיתפני עננא מן בת עינא, דאתמר בה סכתה בענן לך וגומר, דאיהי תבלול דעינא, דא רומי רבתא, שכינתא עלאה עתידה למימר לקודשא בריך הוא, למה ת:חוזן, ואנכי פניתי הבית, אנכי דיציאת מצרים, ואף על גב דאין חבוש מתיר עצמו (מבית האסורים), דאיהי שכינתא, דאיהי אסורה בגלותא, שכינתא עלאה יפרוק לה, הדא הוא דכתיב (רות ג') **אם יגאלך טוב יגאל, ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי, חי ה' שכבי עד הבקר,** דאיהי ימינא פשוטה לקבל שבים, דלית מלתא דא תליא אלא בתיובתא, ימין עלאה דשכינתא:

⁵⁹ זוהר חלק ב דף צא :

פקודא י"ב, לאומאה בשמיה בארח קשוט, ומאן דאומי שבועה, הוא כליל גרמיה באינון שבע דרגין עלאין, דשמא דקודשא בריך הוא אתכליל בהו, והא שיתא אינון, ההוא בר נש דאומי אומאה דקשוט על פי בית דין, כליל גרמיה בהו והוא שביעאה, לקיימא שמא קדישא בדוכתיה, ועל דא כתיב (דברים ו יד) ובשמו תשבע, ומאן דאומי אומאה למגנא ולשקרא, גרים לההוא אתר דלא יתקיים בדוכתיה. אומאה לקיימא פקודא דמאריה, דא איהו שבועה דקשוט, כד ההוא יצר הרע מקטרג לבר נש, ומפתה ליה למעבר על פקודא דמאריה, דא איהו אומאה דמאריה אשתבח בה, ואצטריך ליה לבר נש לאומאה במאריה על דא, ואיהו שבחא דיליה, וקודשא בריך הוא משתבח ביה, כגון בועז דכתיב (רות ג יג) חי יהו"ה שכבי עד הבקר, דהא יצר הרע הוה

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

57

מקטרג ביה, ואומי על דא. נדר איהו לעילא, ואינון חיי מלכא, רזא דרמ"ח שייפין ותריסר קטירין כחושבן ונד"ר, ועל דא חמיר משבועה. חיי דמלכא אלין, דיהיב חייך לכל אלין שייפין, ואקרון הכי בגין דאינון חייך נחתין מעילא לתתא לההוא מקורא דחייך, ומההוא מקורא נחתין לתתא לכל אינון שייפין. שבועה, לקיימא דרגא דלתתא רזא דשמא קדישא, ודא אקרי מלך עצמו, דרוחא עלאה, וגופא דיליה, למשרי בגויה ולדיירא ביה, כרוחא דשאר גו גופא, ועל דא אקרי מלך עצמו, דרוחא עילאה תאיבא דיליה למשרי בגויה, עצמו דההוא דסתיר לעילא, ובגין כך מאן דאומי בקשוט, הוא מקיים לההוא אתר, וכד קאי האי אתר מקויים, מקיים כל עלמא. נדר שריא על כלא, על מצוה ועל רשות, דלאו הכי בשבועה, והכי אוקמוה חברייא. ע"כ:

זוהר ח"ב דף קטו :

(עולם) לית ליה קיומא אלא על יסוד, הדא הוא דכתיב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם. וביה אומאה, דכתיב (רות ג יג) חי יהו"ה שכבי עד הבקר, דשכינתא תתאה כותל מערבי דיורא דיליה, על שם דאיהו תל שהכל פונים בו, כ"ו ת"ל, יהו"ה כ"ו, ודאי שכינתא איהו תל דיליה, על שם (שיר ה יא) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב, ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. (קוץ) ד' מן אחד תל שהכל פונים בו, והאי קוץ הוא אחיד בין א"ח ובין ד', הדא הוא דכתיב (ד"ה א כט יא) כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יונתן, דאחיד בשמיא ובארעא, ועליה אוקמוה מארי מתניתין בחגיגה, על מה העולם עומד, על חד ששמו צדיק, שנאמר (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם, ובודאי איהו ברית דשבועה, דעליה קיימין א"ח ד', דאינון שמיא וארעא, דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת, א"ח שמים, הדא הוא דכתיב (מ"א ח ל) ואתה תשמע השמים, ד' הארץ, הדא הוא דכתיב (ישעיה סו א) והארץ הדום רגלי. ובגין דברית אחיד בין שמיא וארעא, וביה שבועה,

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

58

הדא הוא דכתיב חי יהו"ה שכבי עד הבקר, מאן דאומי בשמיה לשקרא, כאילו הרס בניינא דשמיא וארעא, ואהדר עלמא לתהו ובהו, דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן אחד, ישתאר אחר סמא"ל באתריה שקר, וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על שקר, וקושטא קאי, שקרא לא קאי, הרס בניינא, ונפלו שמיא וארעא.

זוהר חלק א דף צג ע"ב

קם אחרא קם תנא אחד מהתנאים ופתח בדברי תורה בבית התינוק הנימול למחר ואמר, (בראשית מה ד) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו', וכי אמאי קרי להו והא קריבין הוו גביה, אלא בשעתא דאמר לון אני יוסף אחיכם תוהו, דחמו ליה במלכו עלאה, אמר יוסף מלכו דא בגין דא רווחנא ליה, גשו נא אלי ויגשו, דאחזי להו האי קיימא דמילה, אמר דא גרמת לי מלכו דא, בגין דנטרית לה, מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא, מלכו אתנטרת ליה, מנלן מבעז, דכתיב **חיי יהו"ה שכבי עד הבקר**, דהוה מקטרג ליה יצריה, עד דאומי אומאה ונטיר להאי ברית, בגין כך זכה דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלכא משיחא דאתקרי בשמא דקב"ה:

זוהר חלק ב דף קיט :

למנצ"ח, תמן נצ"ח תמן ל"מ, דאינון שבעין קלין דצווחת אילת השחר על בנהא, דאתתקף עלייהו קדרותא בגלותא, שחרות השחר, בשבעין שנין בתראין, (בשבעין) בההוא זמנא יתקיים בישראל, (ישעיה כו יז) כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה, כן היינו מפניך יהו"ה, ועל כן נקוה לך יהו"ה אלהינו. ובהון אילת אעילת רישהא בין ברכהא, רישהא איהו צדיק יסוד עולם, בין ברכהא דאינון נצח והוד, ואומי לה ביה למפרק לבנהא בבקר, דאיהו אריה, בקר ימינא דאברהם, משיח בן דוד דנפיק

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

59

מִרְגְּלוֹתָיו {מִרְגְּלוֹתָיו} עַד הַבְּקָר⁶⁰ וְתִקְּמוּ בְּטָרְוֹם {בְּטָרְוֹם} יִפִּיר אִישׁ אֶת רַעְיוֹ⁶¹ וַיֹּאמֶר אֵל יְיָדַע כִּי בָּאָה הָאִשָּׁה הַגֵּרָא: (טו) וַיֹּאמֶר

מִיְהוּדָה, דַּאתְמַר בֵּיה (בראשית מט ט) גֹּר אַרְיָה יְהוּדָה, וּבְגִין דָּא (רות ג יג) חֵי יְהו"ה שְׁכָבִי עַד הַבְּקָר.

זוהר חלק ב דף קכ .

כל הכורע כורע בברוך, צדיק, דאתמר ביה ביוסף הצדיק, (בראשית לז ז) והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי, והאי איהו (רות ג יג) חֵי יְהו"ה שְׁכָבִי עַד הַבְּקָר. וכל הזוקף זוקף בשם, דרגא דמשה רבינו לעילא, (ס"א ובמשה) ומשה לתתא, ביה יקומון כל ישראל, כאברין דגופא דביה כלהו זקיפין בעמידה, ובהאי איהו כל הזוקף זוקף בשם, בגין דעליה אתמר (שמות לג יז) ואדעך בשם.

⁶⁰ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותשכב מרגלותיו עד הבקר - כדרך הנכנעים. ותקם - ממשכבה לעלות אל הר ה'. אמנם כל דבר בהעלם יעמוד, עדי ישקיף וירא ה' משמים - בטרם יכיר איש - ה' איש מלחמה. את רעהו - זרע הקדש, אשר עליהם אמר הכתוב, "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך". וענין כל סתר זה איננו כי אם לצפות זמן ועת נכון - אל יודע כי באה האשה הגורן. אמנם בהיות ישראל ילבשו בגדי שונאיהם, אשר להם יאתו מיום היותם על הר סיני, בעבור זה - הבי המטפחת אשר עליך ואחזי בה - כי בהאחזם אחרי הלבושים האלה יתוקנו - ותאחז בה, וימד שש שעורים - כי בזה יתקן פגם שש ימי המעשה שהיו בגלות, שהם שעורים ולא חטה. והנה בהיות שבני ישראל יבזו את בוזיהם על כן אומר, וישת עליה. ובזה - ויבא העיר - כי יכול לבא אל מתוך למחנה - טהור הוא:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

60

הבי המטפחת אשר עליך ואחזי בה ותאחזי בה וימד שש שעורים⁶² וישת עליה ויבא העיר: (טז) ותבוא אל חמותה ותאמר מי את.

61 זוהר חלק א דף קי :

תא חזי, מואב ועמון אינן קראן לון שמהן, מואב מאב, רבי יוסי אמר, בכירה בחציפו אמרה מואב מאבא הוא, והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי, בצניעו אמרה בן עמי, בר עמי, ולא אמרה ממאן הוה. תא חזי בקדמיתא כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה בוא"ו, ונקוד על וא"ו, בגין דסיועא דעילא הוה אשתכח בההוא עובדא, דזמין מלכא משיחא לנפקא מניה, ובגין כך אשתלים הכא בוא"ו, ובאחרא כתיב ובקמה חסר וי"ו, בגין דלא נפק מינה חולקא לקב"ה כהאי אחרא, ועל דא כתיב בהאי אחרא קשישא ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עלה. רבי שמעון אמר, לא ידע דזמין קב"ה לאוקמא מינה דוד מלכא ושלמה וכל שאר מלכין ומלכא משיחא, תו ובקומה, דכתיב ברות (רות ג יז) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו', ובההוא יומא הוה לה קימה, ודאי:

62 זוהר חדש מדרש רות מאמר

וימד שש שעורים וישת עליה. נטל חד קו המדה, ועביד משחתא, ומדד שית סטרין, דאיתחזון לה לאתאחדא ביחודא דילהו, ויהב לה נבזבזן ומתנן. דהא בלא אלין, לא יכילת לאעלא לגבי עלמא דאתי:

הה"ד, שש השעורים האלה נתן לי כי אמר אל תבואי ריקם אל חמותך. שש שעורים, אלין שית סטרין עלמאין דקיימא עלייוה עלמא דאתי. שעורים, כד"א, שאו שעורים ראשיכם. וישת עליה, שוי עלה, לאנהגא לה, ולברכא לה. ועל דא, היא כלה כלולה מכל שית סטרין:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

61

בתי⁶³ ותגד לך את כל אשר עשה לך האיש: (יז) ותאמר שש השעורים האלה נתן לי פי אומר - {אלי} אל תבואי ריקם אל חמותך: (יח) ותאמר שבי בתי⁶⁴ עד אשר תדעין איך יפל דבר פי לא ישקוט האיש פי אם פלה הדבר היום:

פרק ד

⁶³ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותבא אל חמותה ותאמר מי את בתי - כי בהתקרבה להיות בבני ישראל, תמיד צריך לבקש - מי את, כאומרנו. והנה שש השעורים לחלקם ניתנו לתקן, כי גם הם צריכים לעשות תיקונים - אל תבואי ריקם אל חמותך:

⁶⁴ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותאמר שבי בתי - תאמר לה כנסת ישראל להניח לה מקום מנוחה, וידעו גוים את שם ה'. עד אשר תדעין איך יפול דבר - כי ה' אלהים יתן להם לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר. כי לא ישקוט האיש - הלא הוא שריה, כי בכח התעוררותו לא שקט ולא ישקוט עד אם כלה הדבר היום:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

62

(א) ובעז עלה השער⁶⁵ וישב שם והנה הגאל עבר אשר דבר בעז ויאמר סורה שבה פה פלני אלמני ויסר וישב: (ב) ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו: (ג) ויאמר לגאל חלקת השדה אשר לאחינו לאלימלך מכרה נעמי השבה משדה מואב: (ד) ונני אמרתי אגלה אונך לאמר קנה נגד הישבים ונגד זקני עמי אם תגאל גאל ואם לא יגאל הגידה לי ואדע {ואדעה} כי אין זולתך לגאול ואנכי אחרוך ויאמר אנכי אגאל: (ה) ויאמר בעז ביום קנותך השדה מיד נעמי ומאת רות המואביה אשת המת קניתי {קניתי} להקים שם המת על נחלתו: (ו) ויאמר הגאל לא אוכל לגאול {לגאל} לי פן אשחית את נחלתי גאל לך אתה את גאלתי כי לא אוכל לגאל: (ז) וזאת לפנים בישקאל⁶⁶ על הגאולה ועל התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת

⁶⁵ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ובעז עלה השער - כי בהגיע עת קץ ובהקרב גאולה יעלה שריה משפל ערכו למקום שער העליון, שמה יפגע בו משיח בן יוסף - והנה הגואל עובר אשר דבר בעז באומרו - "אמנם כי אם גואל אנכי וגם יש גואל קרוב ממני". אזי יאמר לו, סורה - כי הוא עת נכון לתקן ו"ה, אותיות שניות של שם יקוק ב"ה, בכח י' הויות - ס"ר ו"ה. כי י"ק - מישראל ניתקנו, וו"ק - בבא הגרים יתוקנו, אמנם נעלם הוא. כי גאולת ישראל לא ניגלתה - סורה שבה פה פלוני אלמוני. וגם אחרי העירו את הגואל לגאול, יעיר עשרה אנשים מזקני העיר, הגם כי אינם זקני העיר כי אם מכח זקני העיר. יפרש בעת ההיא את השמלה לפני וקני העיר, כל המאורע לבני ישראל, וכי תמה זכות אבות - חלקת השדה אשר לאחינו לאלימלך מכרה נעמי. אמנם כאשר ישמע הכרח גאולת הגרים, הגם כי רצונו לגאול את ישראל, ימנע עצמו מזה, כי ירא פן יתדבקו אחריו כימי קדם, כי שלטו עליו בימי ירבעם, ועל כן - לא אוכל לגאול לי פן אשחית את נחלתי וכו'. בעבור זה מיד נהפך הגלגל, כי לפי השתנות הומנים הגאולה משתנית, כאשר מימי קדם -:

⁶⁶ פירוש הרמח"ל על הכתובים

וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה כי תמיד פעם בפעם בהיות גאולה - תמורה תמצא ממה שהיה מלפניה, ושינוי סדר. ופה יהי כן שלף איש נעלו - הלא הם הגרים הבאים להתאסף אל בית ישראל, אשר עליהם נאמר, "והדריך בנעלים", "מה

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

63

הַתְּעוּדָה בַּיְשָׁרָאֵל: (ח) וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לְבַעֲז קְנֵה לְךָ וַיִּשְׁלַף נְעֻלָּו: (ט) וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְזִקְנִים וְכָל הַעַם עֲדִים אַתֶּם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת כָּל אֲשֶׁר לְאֵלֵימְלֶךְ וְנָתַתְּ כָּל אֲשֶׁר לְכַלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נְעֻמִי: (*) וְגַם אֶת רוּת הַמַּאֲבִיבָה אִשְׁתׁ מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהִקָּם שֵׁם הַמֵּת עַל נַחְלָתוֹ וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֵּת מֵעַם אֲחִיו וּמִשְׁעַר מְקוֹמוֹ עֲדִים אַתֶּם הַיּוֹם: (יא) וַיֹּאמְרוּ כָּל הַעַם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר וְהַזִּקְנִים עֲדִים יִתֵּן יְהוָה אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתךָ⁶⁷ כְּרַחֵל וְכִלְאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל⁶⁸ וְעָשָׂה חֵיל בְּאַפְרָתָה וּקְרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם: (יב)

יפו פעמיך בנעלים". על כן ויאמר הגואל לבועז קנה לך וישלוף נעלו לתת לבועז -
יהיה לו כח ועצמה לעשות חיל:

⁶⁷ ספר מגיד מישרים - פרשת וזאת הברכה

מגילת רות:

אור ליום שבת י' לניסן (מתגלה המגיד לרבי יוסף קארו)

ה' עמך וגומר והא איכא למידק בקרא דיתן ה' את האשה הבאה אל ביתך וגו'
אמאי אמר יתן ה'? ותו מאי את האשה? ותו מאי הבאה אל ביתך?. ואוף דאמור
מפרשייא דמשום דהוה מחזי כפריצותא מאי דאתא למרגלותיו משום הכי אמרו הכי
עוד איכא במילתא. ותו מהו כרחל וכלאה? ותו מאי אשר בנו שתיהן? ותו מאי את
בית ישראל? ותו אמאי הקדים רחל ללאה? ותו מאי ועשה חיל וקר' שם? ותו מאי
אפרתה? מאי בית לחם והלא תרווייהו שמהן דחד קרתא נינהו. ותו מאי ויהי ביתך
כבית פרץ ואמאי שבק זרחה והוה למימר כבית פרץ וזרחה? ותו מאי אשר ילדה תמר
ליהודה? ותו מאי מן הזרע אשר יתן ה' לך? ותו מאי מן הנערה הזאת?:

ונתרץ בדרך פשט ובתר בדרך סוד. והא איכא למימר דמשום דרות הוה כעין יבמה
והיבמה הולכת אחר היבם ואם כן מחזי כאילו לא הוה דעתיה למנסבה לולי דהיא
אהדרת אבתריה ומחזי כאילו בניה בני גרושת הלב משום הכי אמרו האשה הבאה אל
ביתך דלשם שמים הוה יתן ה' דתהא סיועא דהקב"ה בהדייהו.

"כרחל וכלאה" דנפקו מניהון מלכין מרחל נפקו יוסף ויהושע וגדעון ושאול ויהוא
ומלכים אחרים. ומלאה נפקא מלכות בית דוד.

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

64

ויהי ביתך בבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה מן הזרע אשר יתן יהוה לך מן הנצרה הזאת: (יג) ויקח בעז את רות ותהי לו לאשה
69 ויבא אליה ויתן יהוה לה הריון⁷⁰ ותלד בן: (יד) ותאמרנה הנשים אל נעמי⁷¹ ברוך יהוה אשר לא השבית לך גאל היום ויקרא

"אשר בנו שתיהן" דבניינא דמלכות בית ישראל אתבני מתרוייהו ומאן דאיהו מיוחס

הוה מקרי אפרתי ומשום הכי קאמר דבין המיוחסים הנקראים אפרתיים.

ועשה חיל ובין שאר עמא הנקראים בית לחם יקרא שם.

ויהי ביתך כבית פרץ דמיניה נפיק מלכות בית דוד ולא כזרחה דלא. ע"כ מצאתי:

68 ספר שערי אורה - השער השביעי - הספירה הרביעית

כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל. רחל ולאה, שמטה ויובל, ה"א

עילאה וה"א תתאה:

69 פירוש הרמח"ל על הכתובים

ויקח בעז את רות ותהי לו לאשה - כי לו תהיה לעולם לא יוכל לשלחה כל ימיו.

ובהיות כי מה שקנה עבד קנה רבו, בעבור זה כל מעשי הגרים הללו לזכות שריה

יחשב, כי מכוחו הם באים - **ויבא אליה ויתן ה' לה הריון ותלד בן** - מצות

ומעשים טובים:

70 ספר מגיד מישרים - פרשת וישב

וזוהו ויתן ה' לה הריון ותלד בן האמור ברות ודרשו חכמים מלמד שלא היה לה

עיקר מטריין (היינו רחם), הוא הדבר שאמרתי שנשמתה היה נשמת זכר כי היא היתה

תמר. וכבר אמרתי שנשמת תמר היה נשמת זכר, ועל כן לא היתה רות ראויה לילד

עד שנתן לה ה' הריון, כלומר שעשה שהתנוצצו בה ניצוצות מנשמת נקבה ועל ידי

כך ילדה ואלולי כן לא היתה יולדת כי בועז לא היו בו ניצוצות נקבה אבל תמר לא

הוצרך שיתנוצצו בה ניצוצות נקבה, לפי שיהודה היה בו ניצוצות נקבה כמו

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

65

שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: (טו) וְהָיָה לְךָ לְמָשִׁיב נְפֶשׁ⁷² וְלִכְלֹכַל אֶת שִׁיבְתְּךָ פִּי כְלִתְךָ אֲשֶׁר אֶהְבַּתְךָ יִלְדְתוּ אֲשֶׁר הִיא טוֹבָה לְךָ מִשְׁבָּעָה

שאמרתי. והנה סיבת עכבת לידת אשתך זהו בסבת שנשמת שניכם נשמת זכר ועכשיו כבר התנוצצו בה ניצוצות נשמת נקבה ועל ידי כך תקבל הריון ממך, וזכתה לך ע"י מעשיה הטובים ועל ידי הצער שנצטערה על ידי שגלית מאצלה. וגם ע"י הצער שנצטערה בשירות חולייך כי כל כך זוכה כשיסורים באים עליו כשסובלם בסבר פנים יפות כמו שזוכה בעשיית מצוה. והטעם לפי שעל ידי היסורים בגוף מתחלש כח הטומאה ומזדככת הנפש מטומאת זוהמת הנחש ונשארה טהורה ונקיה, והנה נתנוצצו בה ניצוצות הללו מנשמת בת זוגך, ועד עכשיו לא היה אפשר מפני שהיתה נשואה לאחר ועכשיו נתאלמנה וע"י הזכויות הנז' נתנוצצו ממנה ניצוצות בזוגתך זאת כדי שתוליד ממנה כאשר אמרתי וע"י הדברים האלו הנזכרים זכתה להתנוצץ בה ניצוצות נשמת נקבה ועל ידי כן תלד לו בנים זכרים כאשר הבטחתיך ואמרתי לך ואתה שלום:

⁷¹ פירוש הרמח"ל על הכתובים

ותאמרנה הנשים אל נעמי אלה הם אומות העולם אשר יודו וישבחו על טובת בני ישראל, וגם כי גואלם חזק הוא יריב ריבם, ולא שקט ולא נח ולא שבת - ברוך ה' אשר לא השבית לך גואל היום ויקרא שמו בישראל - כשם הגדולים אשר בארץ:

⁷² פירוש הרמח"ל על הכתובים

והיה לך למשיב נפש - כי יחיה את בני ישראל ממיתתם, אשר בעת הגלות נאמר בהם, - "במחשכים הושיבני כמתי עולם". ולכלכל את שיבתך - כי אז ישראל יגיעו לעת זקנה ושיבה, וגויי הארץ יכלכלו אותם, וינקת חלב גוים, "והיו מלכים אומניך" וכו' "ובני נכר אכריכם וכורמיכם". כי כלתך אשר [חסר ההמשך וחבל על דאבדין].

[א]:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

66

בְּנִים: (טז) וַתִּקַּח נְעֻמִי אֶת הַיָּלֵד וַתִּשְׁתַּהוּ בְּחִיקָהּ וַתְּהִי לוֹ לְאִמָּנָה: (יז) וַתִּקְרָאנָהּ לוֹ הַשְּׂכֵנֹת שֵׁם לְאִמֵּר יֵלֵד בֶּן לְנְעֻמִי⁷³ וַתִּקְרָאנָהּ

73 ספר שערי אורה - השער השישי - הספירה החמישית

והספירה הזאת בינה נקראת גם כן למקובלים שכינה עילאה, לפי שהיא סוד קבלת השפע והאצילות מעולם העליון שהוא עולם הרחמים והיא משפעת כמה מיני שפע ואצילות בשאר הספירות שלמטה הימנה, זו"ן וכשהבריות מקיימות התורה והמצוות אז היא שוכנת ומתגלית בשאר כל הספירות, ומשפעת כמה מיני שפע ברכה וטובה בכל הספירות, ואז יתמלאו כל העולמות טובה וברכה. ואז ספירת המלכות, הנקראת שכינה תתאה, גם היא חוזרת להריק ברכותיה על התחתונים והיא שוכנת ביניהם, כאמרו: ושכנתי בתוכם (שמות כד, ח), ונתתי משכני בתוכם (ויקרא כו, יא). ואז כל העולמות כולן בתיקון שלם ובמילוי מתוקן, לא יחסר כל בו. ואם חס ושלום קלקלו התחתונים שורת התורה והמצוות אז השכינה העליונה מסתלקת, ובהסתלקה נמנעו הצינורות ונחשכו המאורות ונאסף הצדיק, ואז שכינה תתאה מסתלקת מן התחתונים ונסתלקה העליונה מן העליונים, ואז הוא חורבן העולם. ולפיכך היודעים לרצות את קונם יודעים לתקן דרך השכינה, להחזירה למקומה ולתקן קלקול הצינורות, ואז חוזרת שכינה עליונה להאציל ברכותיה לספירות ואז הספירות משפיעות הברכה לשכינה תתאה, ואז גם היא חוזרת למקומה להריק ברכה לעולם. סוף דבר: בהסתלק העליונה, תסתלק התחתונה, ובשוב העליונה, תשוב התחתונה. והסוד הידוע לשתייהן: וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהו"ה הוא האלהים בשמים ממעל (דברים ד, לט), זו שכינה עליונה, 'ועל הארץ מתחת', זו שכינה תתאה. ושמא תאמר שתי רשויות, חלילה וחס? אינן אלא אחד לבדו, 'כי יהו"ה הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'. והיודע הסוד הגדול הזה ידע סוד, ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי, לפי שאותו הנולד, במקומות אלו היה עיקרו, והוא היורש נחלה מיוחדת בין שתי השכנות. והסוד: הר ציון ירכתי צפון (תהלים מח, ג), כטל חרמון

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

67

שמו עובד הוא אבי ישי⁷⁴ אבי דוד: (יח) ואלה תולדות פֶּרֶץ פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת חֶצְרוֹן: (יט) וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת כָּם וְכָם הוֹלִיד אֶת

שירוד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם (שם קלג, ג); ואומר:
ציון היא עיר דוד (שמואל, ה, ז). והבן זה מאוד:

⁷⁴ ספר שערי אורה - השער השביעי - הספירה הרביעית

ואחר שהודענוך אלה הכללים בעניין שתי הספירות הראשונות שהן אי"ן וי"ש, יש לנו להודיעך עיקר גדול והוא כי יעקב אבינו עליו השלום לפי שהוא קו האמצעי, אף על פי שהוא משתעבד עם אברהם ויצחק הנאחזים בין שרי האומות, סוף סוף יעקב עולה למעלה ונאחז בספירת הכתר על ידי החכמה והבינה, וזהו: ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (בראשית כח, יד), ואומר: והרכבתיך על במותי ארץ (ישעיהו נח, יד). ולפי שזכה יעקב להתאחז בראש הספירות למעלה, הנה אברהם נמצא לו ימין ויצחק שמאל ודוד, שהוא רגל רביעי, הוא סוף עשר ספירות והוא נאחז בקוצו של וא"ו התחתון שהוא נקרא יסוד. והרי הן כפי כל המקובלים שתי יודין: יוד עליונה חכמה, יוד תחתונה; יסוד. לפיכך: 'ישי אבי דוד' (רות ד, יז). יש שיעקב נאחז בו למעלה, גם דוד נאחז בו למטה. לפיכך: ישי אבי דוד, יוד למעלה, יוד למטה, שלושה אבות באמצע; שין של שלושה ראשין, הגדולה והגבורה והתפארת, נצח והוד יסוד. והמבין זה יבין מה שאמר בישי בפרק הרואה; והאיש בימי שאול זקן בא באנשים (שמואל, יז, 12), זה ישי שנכנס באוכלוסא ויוצא באוכלוסא. ואחר שהודענוך זה, התבונן מה שנאמר; רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם; האבות הם הם המרכבה, חשק, כדאיתמר "וחשוקיהם כסף" (שמות כז, 11), ויבחר בזרעם אחריהם (דברים י, טו), זה דוד, זרעם ממש, כדאיתמר: אור זרוע לצדיק (תהלים צז, יא), זרוע ממש, ויסוד הוא עיקר הזרע' והסימן: ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משורשיו יפרה ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה' (ישעיהו יא, א), כללים גדולים כלל הנה. ואחר שהודענוך אלו העיקרים הנכללים במילת יש, נכנס בעזרת השם לשאר העניינים הנכללים בספירה זו:

מגילת רות -

עם פירוש "כתר דוד" בדרך הסוד

68

עֲמִינְדָב: (כ) וְעֲמִינְדָב הוֹלִיד אֶת נְחֻשׁוֹן וְנְחֻשׁוֹן הוֹלִיד אֶת שְׁלֵמָה: (כא) וְשְׁלֵמֹן הוֹלִיד אֶת בְּעֻז וּבְעֻז הוֹלִיד אֶת עוֹבֵד: (כב) וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת יִשִׁי וְיִשִׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד:⁷⁵

⁷⁵ זהר חדש מדרש רות ויקחו להם נשים מואביות

אמר רבי יוסי בן קסמא, תמיה אני, אם מגילה זו לא באה אלא כדי ליחס זרע דוד, שבא מרות המואביה, לא יספר יותר, ולמה לי כולי האי, ליכתוב יוחסא מבועז, כשנשא את רות, ויאמר אלה תולדות פרץ, עד וישי הוליד את דוד. אלא כולא איצטריך, בגין צדקת זו, שבאה להתגייר, ולחסות תחת כנפי השכינה, ולהודיע ענותנותה וצניעות שבה וצדקותה:

רבי אלעזר בר' יוסי אמר, להודיע זרע דוד, שהוא כסף צרוף דעליל לארץ. דהא פרץ ועובד כסף צרוף הוא, ככסף זה שנצרף פעם ושתיים: ואם תאמר, מפני מה באו מן האמהות בענין זה. אלא כסף מזוקק מתוך סגים שבה. וזרע דוד צרוף מצד זה ומצד זה. דכתיב, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו', בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע. הכל צריך כאחד. וזרע דוד איצטריך הכי.